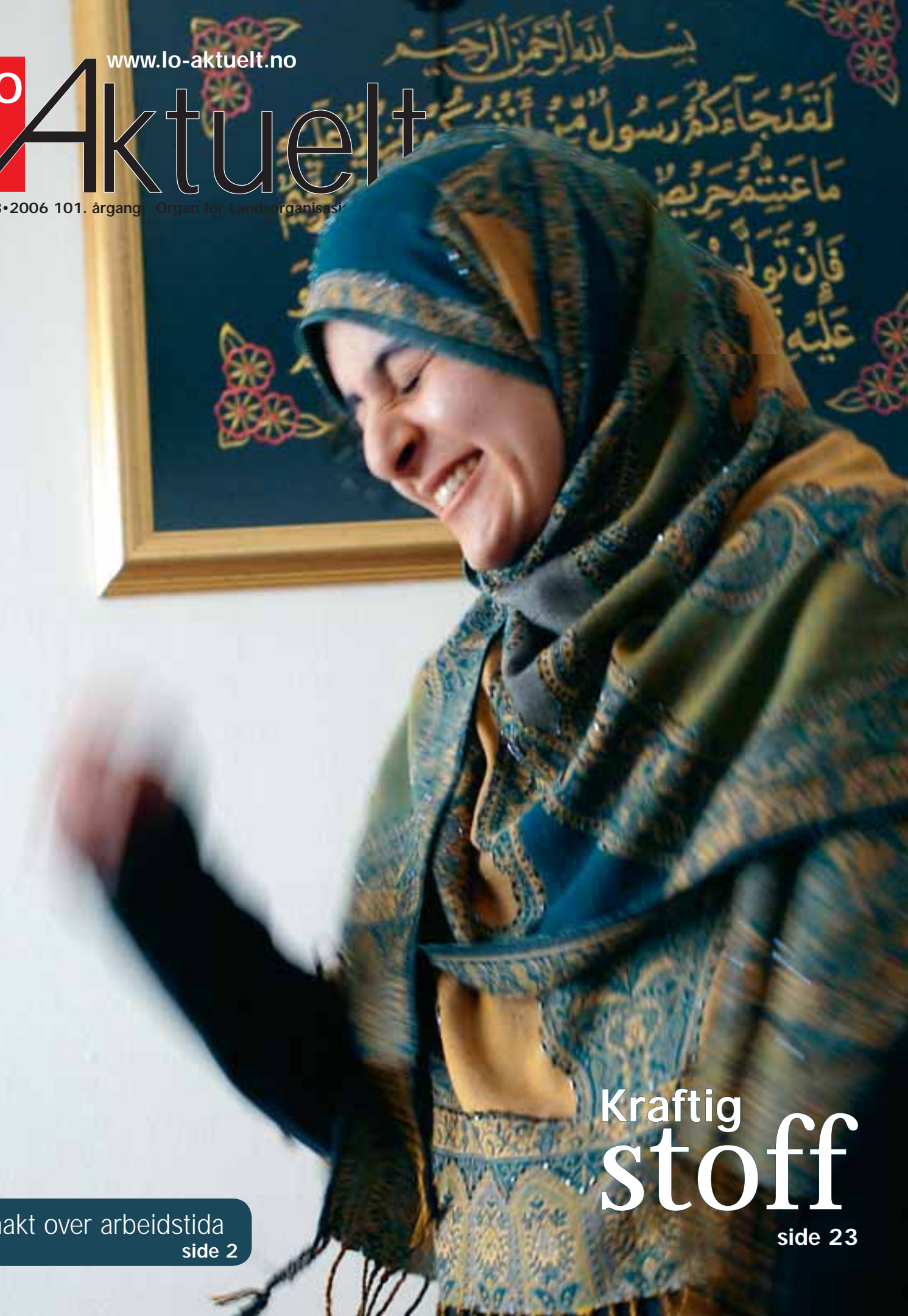

www.lo-aktuelt.no

Aktuelt

Nr. 8•2006 101. årgang Organ for Landsorganisasjonen

Kraftig
stoff

side 23

LO-makt over arbeidstida
side 2

LO-makt over arbeidstid

LO og enkelte forbund har fått større innflytelse på å godkjenne dispensasjoner fra arbeidstidsbestemmelsene. I en del tilfeller der det tidligere var Arbeidstilsynet som godkjente ordningene, er det nå fagorganisasjoner med innstillingsrett som avgjør.

Dette gjelder for store utbyggingssjekter som Melkøya og Ormen Lange. En endring i Arbeidsmiljøloven legger nå begrensninger på hva Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet kan godkjenne. Petroleumstilsynet har ansvaret for olje- og gassrelaterte anlegg på land. I tillegg er en gammel tvist mellom EL & IT forbundet og Arbeidstilsynet løst til EL & ITs fordel. For kort tid siden fikk sistnevnte forbund et brev fra Arbeidstilsynet, der de bekrefter at der det er tariffavtale er det fagorganisasjoner med innstillingsrett som avgjør eventuell dispensasjon. Også Fellesforbundet har bestemmelser som gjør at de står sterkt i slike tilfeller.

Arbeidsgiverne innser også dette, og har i flere tilfeller hatt hastverk med å få akseptert unntak fra arbeidstidsbestemmelsene. Da har de måttet ta kontakt med de respektive fagorganisasjoner. Dette har en del steder ført til økt organisering. På Melkøya har to selskaper nettopp opplevd at polakker har organisert seg, noe som har ført til over 400 nye medlemmer i Fellesforbundet.

Arbeidsmiljølovens paragraf 10,5 om gjennomsnittsberegning av den alminnelige arbeidstid er som før, bortsett fra at Arbeidstilsynets adgang til å dispensere er noe begrenset.

Derimot er avgjørelsen i større grad lagt til fagforeninger med innstillingsrett, i praksis forbund med landsdekkende avtaler og over 10 000 medlemmer. «Fagforeninger med innstillingsrett etter arbeidstvistloven eller tjenestetvistloven kan, (.....), inngå tariffavtale som fraviker bestemmelsene i dette kapittel.» (§ 10 – 12 Unntak). Dette arbeidet er sentralisert i LO, slik at man ikke risikerer helt ulik praksis i forbundene. I fjor fikk Landsorganisasjonen inn 152 søknader om dispensasjon.

Mens Arbeidstilsynet legger vekt på helse, miljø og sikkerhet, kan LO i tillegg ta hensyn til lønns- og arbeidsvilkår.

Rådgiver Dagfinn Lund i LOs forhandlingsavdeling sier at mange har tatt kontakt med LO og forbundene for å opprette tariffavtale, nettopp for i neste omgang å kunne søke om dispensasjon fra arbeidstidsreglene.

– Dette er den eneste måten de kan oppnå ønskede arbeidstider på, sier han. Det er en rekke varianter av ordninger, 14–21,

12–14, 12–9, 12–16 osv, der det første tallet angir arbeidsdager og det andre fridager. Jo færre arbeidsdager, jo flere timer pr dag. I førstnevnte tilfelle jobber man 12 timer pr dag, i 12–9 varianten gjerne 10 ½ time.

– Egentlig dreier dette seg om en offshore-rotasjon på land, sier Dagfinn Lund, som legger til at tilsynene ikke kan utvide rammen for arbeidstid slik «fagforening med innstillingsrett» kan.

Forbundssekretær Trond Løvstakken i EL & IT forbundet sier

MELKØYA: LO skal nå ta stilling til ett års forlengelse av prøveordningen 14-21 som har vært praktisert på Melkøya siden høsten 2004.

FOTOS: HERMANN MÖHRING

pensasjoner av arbeidstid, sier Løvtakken.

LO-koordinator Svein Furuli på Ormen Lange forteller at det nå er en prøveordning med 14 dager på jobb og 21 dager fri.

– Da må det være etablert tariffavtale, og 50 prosent må være organisert for at man skal kunne gi dispensasjon fra arbeidstidsbestemmelsene, som da vil gjelde alle. Furuli forteller at de ansatte på denne ordningen arbeider 12 timers skift minus spisepauser. Dette er den maksimaltida en arbeidsdag kan vare. På Ormen Lange er det ikke uvanlig at man bruker tre feriedager av de 21 fridagene mellom hver økt, men dette varierer fra avtale til avtale. På Ormen Lange er det pr i dag 1600–1700 ansatte. Ikke alle går 14-21, noen har 12-9. Det er ca. 300 firmaer på anlegget og Aker Stord har hovedkontrakten. I et stort stillasfirma har en rekke polske ansatte organisert seg i det siste.

LO-koordinator Rune Eriksson på Melkøya bekrefter at det har blitt atskillig flere organiserte på grunn av prøveordningen med 14-21 og nødvendige dispensasjoner fra arbeidstidsbestemmelsene av den grunn. I to store firmaer har nærmere 450 polakker organisert seg. Dessuten har Fellesforbundet fått 140 nye medlemmer i det svenske stillasfirmaet Bravur Bygg med 200 ansatte.

– I tillegg har mange små firmaer tegnet tariffavtale, forteller Rune Eriksson. På 14-21 ordningen går man 12 timer 14 dager i strekk. Ifølge Eriksson kan det gå med 2 ½ feriedag per rotasjon, men dette er nedfelt i egne protokoller. Prøveprosjektet med 14-21 har vart siden høsten 2004 og skal evalueres nå med tanke på fornyelse fra 1/6-06. LO har en positiv innstilling til dette. Det er mellom 2800 og 3000 som jobber på Melkøya per i dag. Svein Hille i Fellesforbundet bekrefter at de har hatt møte med et par hundre polske arbeidere på Melkøya som da organiserte seg. Da det her er snakk om 14-21 rotasjon, kommer det nye folk til som vil gå igjennom samme prosessen.

– Opprinnelig hadde de ikke godkjent rotasjonsordning, men ved å holde møte og gå gjennom situasjonen har vi organisert dem. Så nå er det etablert tariffavtale og ordnede forhold, sier Svein Hille.

Tekst:
Stig H. Christensen
stig@lo-media.no

KONTROLL: Forbundssekretær Trond Løvtakken i EL & IT Forbundet
FOTO: HARALD OLAV MOEN

til LO-Aktuelt at spørsmålet om hvem som skal gi dispensasjon bunner i en lang strid med Arbeidstilsynet. Han viser til at et par medlemsbedrifter søkte dispensasjon og fikk støtte av Arbeidstilsynet for fire-fem år siden.

– Dette var i strid med tariffavtalen. Derfor anket vi, og fikk til syvende og sist medhold, sier Løvtakken. Senere kom det et brev fra juridisk avdeling i Arbeidstilsynet som bekrefter dette.

– Vårt forbund har nå fått full kontroll på spørsmålet om dis-

Fagbevegelsen fornøyd med Stol

Fagbevegelsen gir regjeringa god karakter etter et halvt år, og alle trekker fram reversering av arbeidsmiljøloven som den store saken.

Et og et halvt år før stortingsvalget startet LO-leder Gerd-Liv Valla sin lange valgkamp. «Vi må ha en regjering som arbeider med oss og ikke mot oss», slo hun fast i tale etter tale. Millioner av kroner ble brukt, medlemsmassen mobilisert og tillitsvalgtapparatet brukte store deler av tida si på å få Jens Stoltenberg på plass i regjeringskontoret.

Soria Moria-erklæringen ble møtt med gjenkjennende nikk i korridorene i Folkets Hus. «Dette er bra saker».

Torsdag 20. april la regjeringa fram sitt foreløpige politiske regnskap, og statsminister Stoltenberg konkluderer entydig: «Etter et halvt år i posisjon har flertallsregjeringen vist at vi leverer.»

LO-Aktuelt har stilt spørsmålet til sentrale og lokale tillitsvalgte: LO og fagforbundene la ned store ressurser for å få en ny regjering. Var det verdt det?

Og svarene vi fikk var samstemmige. Alle vi spurte var fornøyd med regjeringa og alle trakk spesielt fram at Bondevik-regjeringas forslag til arbeidsmiljølov ble stoppet.

SEKS MÅNEDER: En fornøyd regjering la i forrige uke fram sin oppsummering etter seks måneder i regjeringskvartalet. Fagbevegelsen slutter langt på vei opp om regjeringas positive konklusjoner. FOTO: SMK

I tillegg til dette trekker Fagforbundets leder Jan Davidsen fram bevilgningene til kommunesektoren som positive.

– Jeg vil ikke si noe om hvilke områder jeg er minst fornøyd med, men jeg skal ikke legge skjul på at skatteopplegget i statsbudsjettet, skapte en del irritasjon, sier Davidsen.

– Ja, det var verdt å legge ned så store ressurser på å få en ny regjering, sier Morten Øye, leder av LO Stat.

– Den nye regjeringa satte umiddelbart i gang med å oppfylle de løftene den hadde gitt under valgkampen, sier Øye og nevner endringene i tjenestemannsloven, arbeidsmiljøloven, mer penger til kommunene og jernbane samt endring i ansettelsesvilkårene for offiserer som eksempler på positive tiltak.

– Tarifforhandlingene er også fri for provoserende krav slik den forrige regjeringa fremmet, sier Øye som ønsker seg en klarere

næringspolitikk. Han vil ikke dømme regjeringa etter et halvt år. Dette er et fireårsprosjekt. Øye venter i spenning på statsbudsjettet.

– Det er den første store prøven på at utviklingen går den rette veien, sier LO Stat-sjefen.

– Regjeringa har allerede levert en del av det den har lovt, sier Fellesforbundets nestleder Arve Bakke, og trekker fram arbeidsmiljøloven og økte bevilgninger

– Gledelig og overraskende

Regjeringen har valgt å trosse ESA og beholde dagens hjemfallsordning som sier at privateide rettigheter til vannkraft tilfaller staten etter 60 år. I LO-familien faller avgjørelsen i god jord.

Hjemfallsinstituttet har vært omstridt siden EFTAs overvåkings-

organ, ESA, i 2002 kom med en uttalelse om at ordningen bryter med EØS-avtalen og forskjellsbehandler private og offentlige aktører. Hjemfall har derfor vært utredet i et offentlig utvalg som i 2004 la fram delte innstillinger om hvordan man kunne tilfredsstille ESAs krav.

Nå har regjeringen satt disse til

side og vedtatt å beholde den snart 100 år gamle hjemfallsordningen. I en pressemelding fra Olje- og energidepartementet heter det at vannkraftressursene skal være hele folkets eie og at norske myndigheter må ha full styring og kontroll med disponering av landets vannkraftressurser. ESA-sjef Bjørn Grydeland sier til Bergens Tidende at det mest sannsynlige

er at ESA reiser sak mot Norge i EFTA-domstolen. Saken skal opp i ESA allerede denne uka.

LOs første nestleder Roar Flåthen mener det er overraskende og interessant at regjeringen velger å beholde dagens ordning og dermed prøver saken i domstolen.

– Da må den juridiske vurderingen i departementet være at

til kommunesektoren.

Han vil ikke innrømme at han er skuffet over noe, men Fellesforbundet ønsker seg endringer i mat-skatten og permitteringsloven.

– Vi ønsket oss en annen politikk for petroleumsvirksomheten, men den er et resultat av at det er et kompromiss med tre ulike partier, og vi hadde ikke fått noen bedre politikk med en Bondevik-regjering, slår Bakke fast.

– Selv om ikke alt er rosenrødt, hadde alternativet vært dårligere, sier Hans O. Felix, leder i EL og IT Forbundet. Han slutter seg til dem som gir regjeringa honnør for å reversere arbeidsmiljøloven og økte overføringer til kommunene.

– For oss i energibransjen er det viktig at man vil beholde hjemfallsordningen. Det er en viktigere politisk sak enn mange er klar over. Vi er også glade for at Statkraft fikk beholde sitt eierskap i Trondheim Energi. Forvaltningsplanen for Barentshavet er bra. Videre gjorde regjeringen det rette med å videreføre AFP-ordningen til 2010. Nå forventer vi mer av næringspolitikken og statlig eierskap.

Mari Sanden, leder i Fagforbundet, Oslo mener det absolutt var verdt å kaste inn mye krefter på regjeringsskiftet. På den positive siden trekker hun fram at regjeringen umiddelbart endret arbeidsmiljøloven i tråd med fagbevegelsens krav. Dessuten er hun tilfreds

med veksten i kommunenes frie inntekter på 5,7 milliarder.

Men hun skulle ønske at regjeringen hadde vært raskere på labben med å sette sin profil på statens egne selskaper.

– De utøver ikke noe aktivt eierskap, mener Sanden.

– **Selvfølgelig** var det verdt å bruke disse ressursene for å få en ny regjering, sier Sture Arntzen, forbundsleder i Handel og Kontor. To saker er mest positivt; arbeidsmiljøloven og stans i privatiseringen. Næringspolitikken har skuffet Arntzen, og spesielt håndteringen av Union-saken.

Synnøve Kitdal, leder av NTL i Aetat trekker fram arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven.

– Økt skattefradrag for fagforeningskontingent er bra. Kitdal mener videre at regjeringen har innfridd løftene om reversering av dagpengeregelverket. Selv om hun hadde ønsket dagpengeperioden utvidet til tre år.

På den negative siden trekker Kitdal fram NAV-reformen. Regjeringen gir inntrykk av at alle problemer blir løst når den innføres 1. juli, men reformen er ikke på plass før 2010, og det vil være mange skjær i sjøen før det.

Eli Ljunggren, leder i HRAF er veldig fornøyd med endringene i arbeidsmiljøloven.

– Vi merker at det sitter en an-

nen regjering i kontorene, vi har en bedre dialog med denne og den er mer til stede for fagbevegelsen enn den forrige, sier Ljunggren som mener det er for tidlig å dømme regjeringen etter bare seks måneder.

– I Revidert budsjett i vår og statsbudsjettet til høsten må man legge plattformen for en annen næringspolitikk og gode arbeidsmarkedstiltak slik at innvandrere og de som har falt utenfor arbeidsmarkedet og samfunnet, får en sjanse, sier HRAF-lederen.

Også Eldar Myhre, leder av Fellesforbundets avd. 25 i Stavanger, er fornøyd.

– Det ser ut til at en del har så kort hukommelse at de glemmer hva den forrige regjeringen var i ferd med å gjøre med arbeidsmiljøloven. Det ville vært totalt ødeleggende for fagbevegelsen og på sikt velferdssamfunnet. Vi var også på vei til full privatisering av absolutt alt, sier Myhre som er spent på om regjeringen tør å utfordre EU-systemet i spørsmålet om hjemfall.

Tekst: **Stig H. Christensen**

stig@lo-media.no

Nina Sandås

nina@lo-media.no

Torgny Hasås

torgny@lo-media.no

FOLKETS EIE: Regjeringen vil at vannkraftressursene skal være hele folkets eie under myndighetenes kontroll.

ILLUSTRASJONSFOTO: PHOTOALTO

Norge har en god sak. Vi velger selvfølgelig å se positivt på dette. Det er helt riktig å kjempe for at vannkraftressursene i det store og hele bør være i norsk eie, sier Flåthen til LO-Aktuelt.

– En gledelig avgjørelse. Forbundet har hele tiden kjempet for at dagens hjemfallsinstitutt skal beholdes. Departementets motivering sammenfaller med forbun-

dets vedtatte energipolitikk om at demokratisk kontroll av norsk vannkraft sikres gjennom offentlig eierskap, sier Hans Olav Felix, leder i EL og IT Forbundet, i en uttalelse.

Tekst: **Nina Sandås**

nina@lo-media.no

● Forbundsleder Roar Øvrebø i Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund reagerer kraftig på at Frp og Høyre vil overlate til private å bygge fengsler for å redusere soningskoen. Frp vil i tillegg at private skal drive fengslene. Ifølge Øvrebø er det uetisk hvis noen skal tjene penger på gjennomføring av straff.

– Bygging av fengsler er kriminalpolitikk og en oppgave for Stortinget, sier han.

● Rameavtalen om etablering av den nye arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) ble i forrige uke undertegnet av Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS. NAV er en samarbeidsreform mellom stat og kommune og sentralt element er de felles lokale førstelinjekontorene som skal gi brukerne ett kontaktsted hvor alle virkemidlene til velferdsforvaltningen skal stå til disposisjon.

● De 163 norske foretakene som er notert på Oslo børs går så det suser. I fjerde kvartal i fjor hadde de et driftsresultat på 54 milliarder kroner, ifølge SSB. Sammenliknet med samme kvartal 2002 er lønnsomheten mer enn doblet, fra en driftsmargin på 7,8 til 17,6 prosent. Noe av fortjenesten er brukt til å styrke egenkapitalen.

● 1950 kroner er resultatet i de sentrale A-delsforhandlingene mellom LO Stat og NAVO. Kravet om tariffesting av tjenestepensjonene vil bli avgjort i de bedriftsvise forhandlingene.

● Forhandlingene i KS-området og i Staten pågikk fremdeles da LO-Aktuelt gikk i trykken.

● HRAF har brutt forhandlingene for forpleiningspersonalet på de landbaserte oljeanleggene. I motsetning til anleggsarbeiderne har forpleiningspersonalet ikke frie hjemreiser og langt lavere natt- og anleggstillegg.

● Kjemisk og Norsk Industri kom fram til enighet gjennom forhandlinger for elektrokjemisk og kjemisk-teknisk industri. Resultatet følger i store trekk frontfagene. I kjemiskteknisk industri ble minstelønna hevet med kroner 3,55 til drøye 113 kroner timen.

Arbeids- og studiebrigade til

CUBA

Alle kan delta. Omfattende program, bl.a fruktplukking, badeturer, besøk på sykehus, bedrifter, skoler m.m. Danseundervisning, kulturarr. utflukter mm.

Avreise Gardermoen ca. 18.06.06, retur ca. 09.07.06. Kan forlenges.

Pris ca. kr. 14.800, dekker alt!

Barn redusert pris.

Vinter brig. ca. 15.12.06, 3 uker.

Cubaforeningen i Norge

Pb. 8708 Youngstorget

0028 Oslo

Tlf: 22 20 39 81 Fax: 22 20 60 51.

<epost@cubaforeningen.no>

www.cubaforeningen.no

Fire av ti stemte på nettet

Handel og Kontor prøvde for første gang uravstemning på nettet. Det ble nesten en suksess.

– Vi hadde håpet på en større oppslutning på nettet, men dette er tross alt første gangen vi gjennomfører avstemningen på en slik måte, sier informasjonsssekretær Ove Magnus Halkjær (bildet) til HK-Nytt. Like fullt benyttet 40 prosent av de

som stemte i HSH-oppgjøret pccn. Sammen med stemmeseddelen hadde HK også sendt med brukernavn og passord hjem til det enkelte medlem.

Rundt 90 prosent av medlemmene som omfattes av HSH-oppgjøret, stemte ja til resultatet. Det negative for HK er at bare 30 prosent av medlemmene deltok i avstemningen. Ved siste hovedoppgjør deltok 53 prosent. Kort tidsfrist og påsken kan være en forklaring på den lave deltakelsen.

sym

ARKIVFOTO:
SISSEL M. RASMUSSEN

Løsning for Tromsbuss

● – Dette er den beste overgangsavtalen som er gjort så langt, mener hovedtillitsvalgt Fredrik Stellander (foto) i Tromsbuss. I LO-Aktuelt nr. 5 fryktet Stellander at de ville tape mellom 3 000 og 6 000 kroner. I bussoppgjøret klarte derimot Transportarbeiderforbundet å få til en avtale som med unntak av redusert overtidstillegg og en noe dårligere pensjonsavtale, opprettholder de ansattes rettigheter.

– Ser vi dette sammen med en ny bransjeavtale, kan denne overgangen skje uten lønnsreduksjoner, sier seksjonsleder Stein Gulbrandsen i Fagforbundet til Fagbladet.

sym Fredrik Stellander.

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

● Kjemisk Forbund anbefaler et forhandlingsresultat som gir de ansatte i vaskerier og renserier et lønnstillegg på halvannen krone. Den nye avtalen forplikter arbeidsgiverne å tilby ansatte som ønsker fagopplæring å bekoste grunnkurs og teoridel for minst 10 prosent av ansatte produksjonsmedarbeidere i bedrifter med over 10 ansatte.

I glass- og keramisk industri øker minstelønna med kroner 6,30.

Krever kollektiv pensjonskasse

● Som første LO-forbund reiser EL & IT Forbundet krav om å organisere de obligatoriske tjenestepensjonene i en kollektiv pensjonskasse. Det er arbeidsgiverforeningen Telfo som har fått denne utfordringen i fanget. Før jul nedsatte LO en arbeidsgruppe som blant annet skal vurdere organiseringen av tjenestepen-

sjonene i en kollektiv kasse for å sikre de ansatte innflytelse over ordningen. Så langt har ikke gruppen jobbet seg ferdig. Jan Olav Andersen, leder av forhandlingsavdelingen i EL & IT, frykter at

toget går nå og forbundet har derfor valgt å prøve en forhandlingsløsning.

EF

Mer og oppdatert tariffstoff
finner du på
www.frifagbevegelse.no.

Bransjeavtale for buss

– Dette er mer verdt enn årets generelle tillegg og vil heve lønna opp på gjennomsnittlig industriarbeiderlønn over få år.

Det er Transportforbundets leder Per Østvold som oppsummerer slik overfor Transportarbeideren.

Fem timer på overtid ble partene i bussoppgjøret enige om et anbefalt meklingsforslag som gir alle sjåførene kroner 5,50 mer i timen. Et tjue år gammelt krav om at delt-skifttillegget skulle økes til én timelønn, fra 85 kroner i timen, fikk man også gjennomslag for.

Det viktigste resulta-

● HK er blitt enige med SAMFO om et økonomisk tillegg for de samvirkeansatte, som tilsvarer resultatet i HSH-oppgjøret.

● Transportarbeiderforbundet og HSH er enige om at alle får et lønnstillegg på 4,50 kroner timen.

TILFREDS: Forbundslederne Per Østvold i Transport og Jack Nielsen i Yrkestrafikkforbundet er fornøyd med å ha fått i havn en bransjeavtale for buss.

FOTO: VEGARD HOLM, TRANSPORTARBEIDEREN

tet var derimot enighet om at partene skal framforhandle tilnærmet like bussbransjeavtaler for TL og NAVO-området. Dette skal skje i løpet av første avtaleår i tariffperioden 2006-2008. Avtalen skal gjelde fra 1. april 2007

I bransjeavtalen skal lønnsnivået heves til et nivå mer på linje med gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Bransjeavtalen skal erstatte transportoverenskomsten ved inngåelse av nye kontrakter og/eller ved reforhandling av bedriftens avtale med oppdragsgiver og seinest innen en bestemt dato.

Som første steg mot et lønnsnivå mer på linje med gjennomsnittlig industriarbeiderlønn, gis det et tillegg på kroner 3,50 til alle rutebussjåførere, som omfattes av nye kontrakter og/eller bedriftens avtale med oppdragsgiver som reforhandles fra og med 1. januar 2007.

Forbundsleder Per Østvold er meget godt fornøyd med bransjeavtalen og sier til nettutgaven av Transportarbeideren at det gir løfter om "en betydelig lønnsøkning" i årene framover.

Verken arbeidsgiver eller arbeidstakersiden fikk gjennomslag for sine tekniske krav. Og de til-

litsvalgte i Oslo og Omegn Bussarbeiderforening anbefaler sine medlemmer som heller ikke vil få de ekstra kr 3,50, om å stemme nei. Uravstemningsresultatet skal leveres meklingsmannen 12. mai.

Tekst:
Svein-Yngve Madssen
sym@lo-media.no

● NAVO har stevnet LO Stat for arbeidsretten i forbindelse med plassoppgjøret i Nettbuss. NAVO mener plassoppgjøret er tariffstridig og ulovlig.

● NNN har sluttført forhandlingene for bryggeriansatte, ansatte i fiskemat/salat, konservesbedriftene og hos O. Kavli AS. Alle får en krone i timen.

● Arbeidsmandsforbundet har oppnådd et lønnsløft på nær 2700 kroner for brakkebetjeningen på private anlegg. Det innebærer at førstekokker får en grunnlønn på 22 100 kroner i måneden, mens hjelpekokker og renholdere nå vil tjene 20 300 kroner. Det generelle tillegget er på én krone, mens minstelønna øker med sju kroner timen.

Solid sjømannsoppgjør

● – Dette ligger i det absolutte øverste sjikt av det som har vært gitt innenfor NHO sitt ansvarsområde, sier Sjømannsforbundets leder Erik Bratvold til Loggen. Det er gitt et flatt timetillegg på kroner 1,50 og en 2,7 prosent økning

av grunnhyra, noe som betyr et samlet timetillegg på rundt fem kroner. Motparten, Rederienes Landsforbund, karakteriserer innenriksoppgjøret som i overkant, men innenfor ansvarlige rammer.

Landsorganisasjonen i Norge søker

INFORMASJONS RÅDGIVER

Det er ledig stilling som informasjonsrådgiver ved Informasjons- og rådgivningsavdelingen.

Fullstendig utlysningstekster finnes under «Stilling ledig» på www.lo.no eller utlysningstekster kan fås ved henvendelse til Personalseksjonen i LO, tlf. 23 06 16 82.

Søknadsfrist: 2. mai 2006.

Søknad, med CV og attester sendes:

Landsorganisasjonen i Norge
Personalseksjonen
Youngstgt 11, 0181 OSLO

Merkes «Søknad»

LO er den ledende arbeidstakerorganisasjon i Norge. De 24 fagforbundene i LO har nærmere 830 000 medlemmer. LOs administrasjon holder til i Oslo Kongressenter Folkets Hus på Youngstorget i Oslo. I tillegg har vi distriktskontor i hvert fylke. Til sammen er vi 250 ansatte, som har et hyggelig, til tider hektisk miljø på arbeidsplassen. LO er IA-bedrift.

● LO støtter EL&IT Forbundets protester mot at Telenor skal selge ut opplysnings-tjenesten 1881/1882. LO forventer at styret og ledelsen i Telenor tar de klare signalene om ikke å selge, som kommer fra den største eieren ved næringsminister Odd Eriksen.

● STAMI støtter en vektlegging av arbeidsgivers plikt til å tilrettelegge for frie og kritiske ytringer. Dette bør integreres i virksomhetens systematiske arbeid, mener STAMI som ser på et godt yringsklima med åpenhet og god kommunikasjon som et vesentlig trekk ved et godt arbeidsmiljø.

● Landets første kjøpesenterklubb er stiftet ved kjøpesenteret Oasen i Bergen, skriver HK-Nytt. Av de 60 butikkene på Oasen har 12 tariffavtale med Handel og Kontor, rundt 60 ansatte er medlemmer. Klubben vil ikke ha forhandlingsrett med senterledelsen.

Stopper konkurranseutsetting

– Nå er vi på rett vei! Vi begynner å se resultater av det arbeidet vi la ned før valget, sier Hilde Torgersen, leder i Fagforbundet Moss.

Moss bystyre vedtok 4. april å tilbakeføre kommunale foretak innen eldreomsorgen til ordinær drift. Samtidig ble planer om å skille ut blant annet Moss Havn som eget aksjeselskap stoppet. – Samtidig er det viktig at medlemmene som hørte på oss før valget nå får synlige beviser på at stemmesedlene deres faktisk har betydd noe for politikken i Moss, legger hun til.

Bystyrets vedtak betyr at de kommunale foretakene for hjemmebasert omsorg og Mosseporten sykehjem skal tilbakeføres som ordinær kommunal virksomhet. Det samme gjelder Moss kommunale storkjøkken.

I tillegg skal Moss Havn og Moss drift og anlegg videreføres som kommu-

SER RESULTATER: Hilde Torgersen er fornøyd med utviklingen i Moss.

nale foretak. Her har det vært planer om å skille ut deler av drift og anlegg og opprette et eget AS.

I **bystyrevedtaket** heter det videre at Moss forlater betegnelsen «bestiller og utførermodell» fordi den ikke lenger er representativ for kommunens organisering. Når det gjelder tjenester til brukere med sammensatte behov, skal det settes ned et utvalg i helse- og sosialforvaltningen – i samarbeid med andre virksom-

hetsledere – for å utrede en mer enhetlig tjeneste. – Moss er et eksempel for andre kommuner fordi den har skjønt at det verken er effektivt eller kostnadsbesparende å «leke butikk», sier leder av omstillingsenheten i Fagforbundet, Anne-Grethe Krogh.

Hun mener også at andre fagforeninger bør bruke Fagforbundet Moss som eksempel: – Før forrige kommunevalg ble det jobbet intenst for å få et nytt

politisk flertall i byen, og de klarte det! Gjennom en felles politisk plattform gikk opposisjonspartiene til valg med et program som gikk imot konkurranseutsetting og privatisering og rekommunalisering av tjenester. Det er svært positivt å se at det nye flertallet nå leverer det de lovt, sier Anne-Grethe Krogh.

Tekst og foto:
Per Flakstad, Fagbladet

LOfavor gir gode medlemsfordeler for deg og familien

Bestiller du ferien din gjennom Folkeferie får du rabatt på dine feriereiser

- 10 % rabatt på reiser til Riva del Sole, Italia
- 5 % rabatt på andre "Sol & Bad"-reiser

Gjelder også kampanjer og restplasser

Les mer om reisetilbudene på www.lofavor.no eller ring MedlemsTelefonen på 815 32 600

Vår partner:

Ferie- og Fritidsorganisasjonen

Aksjon for flere medlemmer

Andelen faglig organiserte i Europa synker stadig og er den laveste siden krigen. EFS har klekket ut en aksjonsplan for å verve flere medlemmer, særlig blant unge, kvinner og innvandrere.

PROBLEMER:

Fagbevegelsen i Europa står foran mange nye utfordringer. Her er noen av dem samlet i Strasbourg i februar for å demonstrere mot EUs tjenestedirektiv. Men fagbevegelsen sliter med å holde medlemstallet oppe og nå tar EFS initiativ til en vervekampanje.

ARKIVFOTO:
OLA SÆTHER

Den europeiske faglige samorganisasjon (EFS) har sett med et kritisk blikk på seg selv foran kongressen i mai neste år.

I en rapport som er lagt fram om egen virksomhet konstaterer EFS at organisasjonsgraden i EU er bare 27,3 prosent. Tallet er fra 2001 og vil sannsynligvis være enda lavere i dag, melder svensk fagbevegelses felles Brussel-kontor (www.brysselkontoret.com). Det er bare i de nordiske landene og Belgia at fagbevegelsen har beholdt sin medlemsmessige styrke. Størst vansker med å etablere seg eller holde stillingene har fagbevegelsen i de nye medlemslandene.

Tendensen er at faglig medlemskap konsentre-

res mer og mer til offentlig sektor. Derfor øker også andelen kvinner og er nå oppe i halvparten. Et annet mønster er at pensjonister og arbeidsledige utgjør en stadig voksende andel. I Italia er halvparten av medlemmene i denne kategorien. I de fleste land er det få unge og få innvandrere blant medlemmene. Følgen blir at gjennomsnittsalderen blant faglig organiserte er betydelig høyere enn i arbeidskraften.

Det stadig synkende medlemstallet betyr at europeisk fagbevegelse er

i en ond sirkel med stadig mindre ressurser for å gjøre noe med problemene. De ytre årsakene til nedgangen er økt ledighet, nedgang for industrien der organisasjonsgraden tradisjonelt sett har vært høy, og framvekst av servicesektoren med lav tilslutning. I rapporten pekes det også på at amerikansk antifaglig bedriftskultur vinner fram blant arbeidsgivere i Europa.

Dessuten blir situasjonen verre av fagbevegelsens egen utilstrekkelighet, påpeker rapporten. Fagbevegelsen har ikke maktet å fornye seg. Mø-

teformer og arbeidsmåter er gammeldags, menn i 50-årene dominerer, faglig tillitsvalgte har mistet kontakten med de på gulvet.

For å styrke posisjonen har EFS satt i gang en aksjonsplan, også for å samordne aktivitetene blant medlemsorganisasjonene. Fem mål er satt opp: støtte vervestrategier, utveksle erfaringer og gode eksempler, bruke eksperthjelp, bidra til å gi europeisk fagbevegelse et godt image og å etablere nettverk i disse sakene.

Tekst: **Nina Sandås**
nina@lo-media.no

● Den islandske regjeringen har vedtatt ikke å forlenge begrensningene for arbeidskraft fra de nye medlemslandene i Øst-Europa fra 1. mai. Finland, Portugal og Spania har meldt om det samme tidligere. Tyskland, Østerrike, Italia og Norge beholder begrensningene. Andre land vil løfte unntakene gradvis eller for spesielle sektorer.

● Nivåene på bedriftsbeskatningen i EU-landene fortsetter å synke, viser tall fra KPMG for 2005. Gjennomsnittsnivået i EU sank da til 25 prosent. Med en bedriftsbeskatning på 28 prosent ligger Norge, Danmark og Sverige tre prosentenheter over EU-nivået. I Finland er skattenivået 26 prosent.

Medhold i EF-domstolen om ferie

● Det er ikke tillatt for en arbeidsgiver å betale ansatte for at de ikke skal ta ut ferie de har rett til. Det slår EF-domstolen fast i en dom og gir derfor den nederlandske landsorganisasjonen (FNV) medhold. I en uttalelse sier domstolen at en slik framgangsmåte strider mot EUs regelverk. Ifølge EUs arbeidstidsdirektiv som regulerer ferie/arbeidstid for ansatte i EU-EØS-området, er det ikke lov å selge ut overskytende del av ferien.

Ifølge nederlandsk lov kan ansatte mot erstatning avstå fra den delen av ferien som overstiger minimumsperioden fire uker. Regjeringen har imidlertid tolket reglene som at en arbeidsgiver også får kjøpe tilbake den delen av minimumsperioden som ikke er blitt brukt året etter.

FNV har protestert mot denne tolkningen og ment at nederlandsk lov har oppmuntret folk til ikke å ta ut ferie de har rett til. **nins**

Fagbevegelsen luftet WTO-frustrasjon

Før påske møttes internasjonal fagbevegelse på Sørmarka for å diskutere taktikk fram mot neste WTO-runde.

● En domstol i New York har idømt forbundet TWA som organiserer byens 33 000 transportarbeidere i offentlig sektor, en bot på 17 millioner kroner. Årsaken er at TWA tok ut medlemmene til en tre dager lang streik i desember, noe som ifølge delstatsloven ikke er tillatt. Streiken var til forsvar for medlemmenes pensjonsordning og helseforsikring.

● En tredel av de ansatte på et Arla-meieri i Nord-Jylland mister jobben som en konsekvens av krisen etter Muhammed-tegnene. 55 av de 160 ansatte vil bli avskjediget fordi forbrukerboikotten i Midtøsten har redusert etterspørselen etter dansk ost.

● Om lag 200 millioner kinesere har dratt fra landsbygda til de store byene for å finne seg en jobb, ifølge en fersk statlig undersøkelse omtalt av Xinhua News Agency. Nesten 70 prosent av industriarbeiderne og 80 prosent av bygningsarbeiderne er slike jobbdpendlere. Halvparten har ikke kontrakt med arbeidsgiver og like mange opplever at lønna ikke betales ut regelmessig.

De 60 representantene møttes for å oppsummere erfaringene fra WTO-møtet i Hongkong i desember.

Hongkong-møtet skulle vedta retningslinjer for verdenshandelen framover, men WTO-landene ble ikke enige om et utkast til handelsavtale og satte ny frist til 30. april.

– Formålet med vårt møte her er å oppsummere hva vi fikk i Hongkong, og se hvordan vi skal forholde oss videre i det som kalles Doha-runden, sier generalsekretær Guy Ryder i Frie Faglige Internasjonale (FFI) til LO-Aktuelt.

– Våre viktigste bekymringer i forhold til handel gjelder arbeidsfolks rettigheter og sosiale standarder. Hvordan gi arbeidere større andel av fordelene ved verdenshandelen. Dette er ikke på bordet i WTO-forhandlingene nå, mener generalsekretæren.

FFIs mål er derfor å se hva organisasjonen kan få

TØFFERE?: – Diskusjonen her dreier seg om vi skal fortsette dagens strategi eller om vi skal føre en tøffere linje mot WTO, sier Guy Ryder.

til i WTO. Når den pågående runden er avsluttet i 2007, er det viktig for internasjonal fagbevegelse å få disse nøkkelspørsmålene – arbeidsfolks rettigheter og sosiale standarder – på dagsordenen i neste forhandlingsrunde.

– På dette møtet har det kommet fram en del frustrasjon i forhold til hvordan WTO fungerer. Mange mener at WTO hjelper fram de multinasjonale konsernene, men ikke tar tilstrekkelig hensyn til krav fra arbeidsfolk, sier Ryder.

Ryder framhevet også

utenriksminister Jonas Gard Støres foredrag på møtet.

– Han gjorde et imponerende inntrykk. Et av budskapene hans var at Norge har gjennom de siste 50 årene hatt store fordeler av den åpne verdenshandelen. Nå var tida kommet til å gi utviklingslandene fordeler av systemet. Hvordan gjør vi det?

– Støre understreket også at hver enkelt fagorganisasjon må prøve å påvirke sin egen regjering for å få sosiale standarder på dagsordenen i WTO-forhandlingene. Det er en

melding som vi er enig i og aksepterer, slår Ryder fast.

Han føyer til at det er mye motstand spesielt fra utviklingsland mot å ta opp disse spørsmålene. De frykter at å sette spørsmålet om sosiale standarder og arbeidstakerrettigheter på dagsordenen kan føre til proteksjonisme.

Tekst og foto:
Torgny Hasås
torgny@lo-media.no

Sverige:

LO vil ha ny norm for lønnsdannelse

● Den nominelle lønnsveksten i Sverige har siden midten av 1990-tallet ligget på linje med lønnsutviklingen hos de viktige handelspartnerne i Europa. Samtidig har den økonomiske veksten i Sverige vært betydelig høyere enn i det øvrige EU-området. Konsekvensen kan bli at svenske lønnstakere får en lavere lønnsvekst enn de har mulighet til og at overskuddet fra bedriftene bare havner hos eierne. Derfor mener

LO-økonomene at den gjeldende «Europa-normen» ikke lenger er tilstrekkelig som rettesnor for lønnsdannelsen. Den bør kompletteres med tilpassninger til den nasjonale økonomiske situasjonen. I en pressemelding fra LO etterlyser økonomene en institusjon som kan skape forståelse i hele arbeidsmarkedet om behovet for en samfunnsøkonomisk ramme, en norm for lønnsdannelsen i Sverige. **nins**

VW-ansatte foran store kutt

På tyske Volkswagen venter store nedskjæringer og krav om å øke arbeidstiden uten lønnskompensasjon. Ledelsens plan betyr å redusere antallet ansatte med minst 20 000.

For de fleste bilarbeidere i Europa er 35 timers arbeidsuke en drøm. For de over 100 000 ansatte ved Volkswagens seks fabrikker er det en drastisk forverring. Siden midten av 1990-tallet har den ukentlige arbeidstiden vært 28,8 timer, fordelt på fire dager.

Bedriftsledelsen vil nå forandre på den gunstige ordningen og øke ukentlig arbeidstid til 35 timer uten lønnskompensasjon. Som plaster på sårene skal de ansatte få en langvarig jobbgaranti. Med flere ukentlige timer per ansatt, kan man redusere antallet ansatte i Europa med over 20 000, ifølge

PROTESTER: Tyske Volkswagen er Europas største bilprodusent og planene om å kutte i arbeidsstokken og øke arbeidstida har møtt store protester. Her fra Pamplona i Spania 24. mars i år.

FOTO: JESUS DIGES, EPA/SCANPIX

planen som ble lagt fram i februar. Ifølge Züddeutsche Zeitung kan så mange som 40 000 arbeidsplasser være i fare.

I forrige uke satt styret i et to dager langt møte for å pønse ut kuttplanene. Disse konkretiseres nærmere i begynnelsen av mai.

Bedriftsforsamlingens leder som representerer de ansatte, er åpen for forhandlinger om lengge arbeidsuke, men vil ikke akseptere at antal-

let ansatte skal reduseres, melder Reuters. I et brev til de ansatte skriver Bernd Osterloh at lengre arbeidsuke ikke skal utelukkes, i bedriftens og de ansattes framtidige interesse.

VW er Europas største bilprodusent, men for hver bil som ruller ut av fabrikkene går konsernet med store tap som totalt handler om mange milliarder. Og kapasiteten nyttes noen steder bare til halvparten av det maksi-

male. Arbeidskostnadene er de høyeste i bilindustrien. I Tyskland koster en VW-arbeider 55 euro i timen, i Øst-Europa 5 euro. Eksempelvis tar montering av en Golf 47 timer i Wolfsburg, mens Renault bruker 17 timer for å montere en Megane i spanske Palencia.

Tekst: **Nina Sandås**^{nina@lo-media.no}

● Gjennomsnittslønnen for utenlandsfødte ansatte er 2 000 kroner mindre i måneden enn for ansatte som er født i Sverige, viser rapporten «Løn efter fødelseland!» fra svensk LO. Det kan skyldes lønnsdiskriminering, men årsaken er særlig klasse, yrke, sektor og antall år i landet.

● Estlands konservative regjering forbereder en lov som vesentlig vil svekke tillitsvalgtes stilling. Det mest alvorlige er forslaget om å bryte vernet mot oppsigelse av tillitsvalgte, noe som er i strid med normer utarbeidet av den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILO. De tillitsvalgtes mulighet til å ivareta medlemmenes interesser reduseres til 24 timer i uka i bedrifter med over 500 ansatte.

● Arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa bidrar til en sterk vekst i Storbritannias økonomi, ifølge en rapport fra Ernst & Young. De om lag 300 000 innvandrere som har kommet i løpet av de tre siste årene, har spredt seg over hele landet. De bidrar til å holde inflasjonen og rentene under kontroll, øke veksten og skatteinntektene.

Tyskland:

Lengre arbeidsuke for offentlig ansatte

● Etter to måneder i streik har de offentlig ansatte i en av Tysklands rikeste delstater, Baden-Württemberg, inngått en avtale om å jobbe en halv time ekstra i uka uten erstatning. Deres forbund, Ver.di, gikk med på å forlenge ukentlig arbeidstid til 39 timer, og kalte det «et bittert kompromiss, men en bærekraftig balansering av interesser». Arbeidsgivernes krav var 40 timer. Avtalen ble klar før påske.

Andre tyske delstatsregjeringer med budsjettproble-

mer ventes å kopiere modellen fra Baden-Württemberg, melder International Herald Tribune. – For første gang på lang tid har supertankeren som alltid har gått mot kortere arbeidstid, stevnet i en annen retning, uttalte finansministeren i delstaten.

Kansler Angela Merkel gjorde det samtidig klart at den føderale regjeringen vil legge fram et lovforslag for å liberalisere innleie og avskjedigelse av arbeidskraft.

nins

ILLUSTRASJONSFOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Dagpenger

– pisk eller sovepute?

Dagpenger under arbeidsledighet er en viktig del av våre statlige velferdsordninger. Men ordningen skal ikke være for gunstig. Bekymringen er passive trygdemottakere.

Dagpenger, sikring av inntekt under arbeidsledighet, har lange historiske tradisjoner. Allerede rundt 1880 opprettet fagforeninger og forbund et system med arbeidsløshetskasser og fra 1906 fikk disse kassene økonomisk støtte fra stat og kommune. Men massearbeidsledigheten i mellomkrigstiden førte til at fagbevegelsens sikkerhetsnett ikke strakk til. Ledighetskassene gikk stadig konkurs og i 1938 overtok det offentlige ansvaret. Lov om arbeidsledighetstrygd ble innført og arbeidsmarkedsmyndighetene fikk ansvaret for utbetaling og forvaltning av dagpengeordningen. I våre nordiske naboland har

fagbevegelsen imidlertid fortsatt hånd om arbeidsløshetskassene – de såkalte A-kassene.

I 1971 ble dagpengeordningen innlemmet i folketrygden. Den ble dermed en rettighetsytelse uten behovsprøving som skal gi økonomisk kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt. Selv om dagpengesystemet først og fremst er en forsikringsordning, er systemet utformet slik at det ikke skal gi opphav til uheldige tilpassninger som det heter, verken for arbeidstaker eller arbeidsgiver.

Dagpengeordningen finansieres som en del av det totale fol-

ketrygdsystemet, nemlig som et spleiselag mellom arbeidstakerne (folketrygdavgift), arbeidsgiverne (arbeidsgiveravgift) og staten (skattebetalerne).

Dagpengeordningen er et svært viktig element i dagens arbeidsmarkedspolitikk. Den har to hovedmål; å gi delvis erstatning for tapt arbeidsinntekt og å stimulere arbeidsledige til å skaffe seg nytt arbeid. Viktigheten av aktive arbeidssøkere har lenge dominert tenkingen omkring utformingen av arbeidsmarkedspolitikken i Norge. Et omfattende regelverk med strenge krav til mottakerne av dagpenger skal bidra til at må-

For dagpengemottakere bør arbeidssøking være en fulltids aktivitet.

St.meld. nr. 19 (2003-2004)

lene om å komme fortest mulig i arbeid nås.

I St.meld. nr. 19 (2003-2004) heter det «For dagpengemottakere bør arbeidssøking være en fulltids aktivitet. Dagpengesystemet er en økonomisk sikring som muliggjør dette. (...) Personer som mottar dagpenger bør ikke være for sterkt knyttet til annen aktivitet, da det vil begrense arbeidssøkingen. Enkelte dagpengemottakere kan ønske å starte eller videreføre en utdanning i stedet for å lete etter ledige jobber. For den enkelte vil utdanning kunne gi bedre arbeidsmarkedsutsikter på lengre sikt. Dagpenger skal være en korttidsytelse ved arbeidssøking, ikke en utdanningsfinansiering. Det vil også være urettferdig overfor dem som finansierer utdannelsen sin gjennom lånekassen hvis andre kan få finansiert den med dagpenger.»

Dagpengeordningen, nivået på ytelsene og det strenge regelverket, skal ikke bare stimulere til aktiv jobbsøking, men også hindre misbruk og at de ledige «slår seg til ro» i sin ledighet og blir såkalt passive trygdemottakere.

Det finnes imidlertid ingen entydige studier som viser at den norske dagpengeordningen fører til at arbeidsledige blir mer passive i sin jobbsøking og dermed bidrar til et lengre ledighetsforløp.

Siden 1971 har regelverket knyttet til dagpengeordningen vært endret flere ganger og det med bred politisk enighet. Noen ganger har regelendringene vært til fordel for de arbeidsløse, andre ganger ikke. De siste store endringene kom i 2003 under Bondevikregjeringen hvor reglene for retten til dagpenger ble kraftig innstrammet. Hvor lenge arbeidsledige kan motta dagpenger ble redusert fra 156 til 104 uker, feriepengene ble tatt bort, inntektsgrunnlaget ble økt fra 1,25 til 1,5 G (grunnbeløp i folketrygden) og ledighetsgraden ble økt fra 40 til 50 prosent, dvs. at mens man før hadde rett til dagpenger når arbeidstiden ble redusert med 40 prosent, må man etter de nye reglene ha fått arbeidstida redusert med minst 50 prosent før man har rett på dagpenger. Kompensasjonsgraden på 62,4 prosent ble ikke endret.

Innstramningene i dagpengeordningen skjedde ikke uten protester fra fagbevegelsen. Spesielt ble bortfallet av feriepengene møtt med harme. Å få gjeninnført de gamle reglene ble derfor en stor valgkampsak for LO og hele fagbevegelsen og de rødgrønne lovte å innfri kravet hvis de overtok regjeringskontorene. De holdt ord, men fjorårets arbeidsløse fikk imidlertid ingen grunn til å juble. Samtlige kan stort sett skyte en hvit pil etter de pengene. For ifølge de nye reglene begynner man opptjeningen først fra 1. juli i år og eventuelle feriepenge kan man ikke få utbetalt før i 2007.

En annen liten forbedring som kom med ny regjering er at det ikke lenger er krav om at den som søker eller mottar dagpenger skal være villig til å ta arbeid som er lønnet lavere enn dagpengene.

Det stilles strenge krav til dem som får dagpenger. Følges ikke reglene kan man miste dem, helt eller delvis for en periode. Blant annet hvis man unnlater å søke eller ta imot arbeid hvor som helst i landet, nekter å delta i eller slutter i arbeidsmarkedstiltak, sier opp jobben selv, blir avskjediget eller sagt opp på grunn av forhold som kan bebreides deg, mister man dagpengene i åtte uker.

Gode tider på arbeidsmarkedet har siden i fjor vår medført sterk nedgang i ledighetstallene og dermed i antall dagpengemottakere. Mens det i mars i fjor var rundt 90 000 helt ledige er tallet i dag cirka 70 000. Delvis syssel-satte viste også nedgang med 19 prosent, til vel 37 000. I tillegg kommer ordinært ledige på tiltak. Også her er det en nedgang på 27 prosent til vel 13 000. Men langt fra alle arbeidsløse har rett til dagpenger. Av dagens ledige er det bare vel halvparten som kan heve ledighetstrygd, blant annet fordi det kreves at de har hatt jobb før. Noen få har krav på andre stønader fra Aetat, men store grupper ledige lever av ytelse fra sosialkontoret.

Tekst: **Hilbjørg Bjørkås**
hilbjorg@lo-media.no

Kilder:
Aetat.no
Rapport 1/1999, Arbeidsledighet, arbeidsmarkedspolitikk og jobbsøking i Norge, Fisksenteret
FAD-St.meld. nr. 19 (203-204)

Vilkår for å få dagpenger:

- For å få dagpenger må man ha fått arbeidstiden redusert med minst 50 prosent
- hatt en inntekt på minst 1,5 G i folketrygden siste avsluttede kalenderår før det søkes om stønad, eller i løpet av de tre siste kalenderår hatt en arbeidsinntekt på minst 3 G.
- være uten skyld i at man er helt eller delvis arbeidsløs
- være registrert som arbeidssøker hos Aetat
- sende inn meldekort hver 14. dag til Aetat
- for nydimitterte, permitterte og personer over 64 år gjelder særlige regler

Hva får man i dagpenger?

- Dagpengenes størrelse beregnes ut fra dagpengegrunnlaget som består av arbeidsinntekt og eventuelle folketrygdytelse utbetalt i siste kalenderår eller et gjennomsnitt for de tre siste årene.
- Inntekter over 6 G regnes ikke med i dagpengegrunnlaget. Dagpengene utgjør 2,4 promille av dagpengegrunnlaget og utbetales for fem dager i uken. Dette blir i gjennomsnitt 62,4 prosent av tidligere inntekt før skatt.

Sommerjobb for alle

Kampen for å få en sommerjobb kan være tøff. For enkelte er den nesten umulig

– Jobben betyr alt for selvfølelsen og gir hverdagen en mening. Jeg vil ikke leve på trygd resten av livet, sier Cato Ulvestad (30). Han er en av de få heldige som fikk jobb etter et sommerjobbprosjekt for funksjonshemmede.

Sommeren 2005 gjennomførte Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon et prosjekt der målsettingen blant annet var å gi skoleelever og studenter med nedsett funksjonsevne bedre muligheter for sommerjobb. Organisasjonen fikk 80 søkere og av disse ble 41 ansett som aktuelle kandidater, men bare åtte fikk sommerjobb.

– Vi oppnådde det vi ønsket gjennom prosjektet. Tyve prosent av deltakerne fikk jobberfaring og dermed en CV å vise til. Samtidig fikk flere arbeidsgivere positive erfaringer i forhold til det å ha ansatte med ulike former for tilretteleggingsbehov. Det må vi si oss fornøyd med, sier Hilde Myklebust som er IA-prosjektleder i HSH.

I år skal HSH i samarbeid med Trygdeetaten, Aetat, Deltasenteret og AS3 gjenta prosjektet «Sommerjobb for alle», som i fjor var begrenset til Oslo- og Trondheimsområdet.

– Prosjektet utvides til å omfatte følgende fylker: Oslo, Akershus, Hedmark, Buskerud, Vest-Agder, Sør-Trøndelag og Troms. Det er flere bedrifter som ønsker å delta i prosjektet, og vi håper at enda flere stiller opp, forteller Myklebust og oppfordrer alle interesserte om å ta kontakt med organisasjonen.

– **Jeg er veldig** fornøyd med å ha en jobb. Jeg har søkt på stillinger tidligere i IKEA, men ble alltid avvist. Med prosjektet fikk bedriften et hjelpeapparat i ryggen, noe som gjorde at det ble lettere å si ja til meg. Jeg tror det handler mye om redsel fra arbeidsgivernes side. De er redd for å ta alt ansvaret alene, forklarer Ulvestad.

Han skryter av arbeidsgiveren og hjelpemiddelsentralen som har vært kjappe med å tilrettelegge arbeidsplassen hans.

– Vi som er funksjonshemmet får stadig høre om våre begrensninger. Bedreviterne mener vi skal være realistiske, ikke ha for store forventninger til oss selv eller arbeidslivet. Dette ødelegger veldig mye, folk tør ikke å prøve fordi de tror de ikke vil klare det. Men jeg vet at vi kan, sier Cato med et smil og fører oss bort til kasse nummer 24. Det er her han skal sitte og ekspedere kunder i dag.

For nesten ti år siden tok han utdanning innen service-elektronikk og har senere hatt noen småjobber her og der. Ulvestad har likevel aldri gitt opp drømmen om fast jobb. Etter at sommerjobbprosjektet tok slutt i fjor, fikk han forlengelse og jobber ti prosent fast og ellers fast tilkallingshjelp.

– Det blir en god del jobbing, det liker jeg, forteller han mens han rigger seg til i kassen.

Når han først sitter der er det vanskelig for kundene å se at han er annerledes. Han har aldri hatt

FIKK JOBB: Cato Ulvestad mener at flere arbeidsgivere ville ansette funksjonshemmede hvis de fikk et hjelpeapparat i ryggen. – De er redd for å ta ansvaret alene, sier han til LO-Aktuelt. Selv fikk han jobb på IKEA Furuset gjennom i HSHs sommerjobbprosjekt.

Sommerjobb for alle

For mer informasjon om prosjektet les her: www.hsh-org.no

Kontaktpersoner:

Direktør Kim Nordlie,
tlf 22 54 17 30
mob 991 50 244

IA-prosjektleder Hilde Myklebust,
tlf. 22 54 17 06
mob. 913 69 688

PÅ SØK: Atle Kristian Kolbeinsen fikk sommerjobb innenfor telefonsalg og gjorde det ganske bra. Etter kort tid fikk han beskjed om at han tjente mer enn det han kunne for å beholde trygden. Han måtte velge å jobbe fullt eller miste trygden. Siden lønna var provisjonsbasert, turte ikke Atle å velge noe annet enn trygden. Han sluttet og er på utkikk etter jobb igjen.

noen negative opplevelser, men sier at eldre og kunder med utenlandsk bakgrunn ofte stirrer litt ekstra på ham.

– De synes det er rart å se en rullestolbruker i informasjonsskranken eller i kassen. Det passer likevel ikke inn i bildet de har skapt i hodet sitt, forklarer han.

IKEA skal være med på sommerjobbprosjektet i år også.

– Vi synes det er viktig å jobbe med mangfold på flere plan. Medarbeidere med nedsatt funksjonsevne er en side av det å jobbe med mangfold. Sommerjobb for alle har vært et lærerikt prosjekt for oss. Vi synes samarbeidet med HSH har fungert veldig bra, uttaler personalsjef Pia Walle Andersen i IKEA Furuset.

Atle Kristian Kolbeinsen møter LO-Aktuelt utenfor en kafé i Oslo. Også han er rullestolbruker og var en av de åtte deltakerne som var med i prosjektet. Vi hadde avtalt et møte på en kafé. To trinn opp til døren får Atle til å snu.

– Vi går heller bort dit, sier han og peker mot noen benker lenger oppe i gata.

Han er 22 år, har ryggmargbrokk og bor i Bærum. For tiden går han på et kurs og har praksis som sekretær i Norges Handikapforbund.

– **Jeg fikk jobb** i et callsenter. Det gikk fint og trygdekontoret trakk 50 kroner for hver time, men så plutselig sa de stopp. Jeg måtte velge enten å jobbe eller gå på utføring. Ut i fra at jeg jobbet med

telefonsalg var inntekten uforutsigelig. Jeg kunne ikke bare gi opp trygden. Her var det regelverket og ikke arbeidsgiveren som var en hindring. – Veldig synd, sier Atle litt frustrert.

Får han ikke jobb, vil han begynne å studere og bli sosionom.

– Men jeg tror ikke det blir noe enklere å få jobb da heller. Drømmen er å jobbe på et sykehus å hjelpe trafikkskadde slik at de får vite om sine rettigheter, forteller han.

Han blir overrasket over å høre at sommerjobbprosjektet gjentas i år.

– Jeg prøver gjerne å søke igjen. Dumt at informasjon om et så bra prosjekt ikke formidles bedre. Det må bli mer synelig for dem det gjelder og det hadde vært fint om prosjektet også hadde større utvalg av yrker, avslutter han.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon tror denne type tiltak er svært viktig for unge funksjonshemmede på vei inn i arbeidslivet, sammen med tiltak som praksisplasser under studietiden og traineeprogrammer i privat eller offentlig regi.

– Vi vet at denne type arbeidserfaring kan ha stor betydning for den enkelte funksjonshemmede når han eller hun etter endt studie skal søke jobb. Alle disse tiltakene vil kunne være med å lette overgangen mellom skole og arbeid, sier FFOs assisterende generalsekretær Jarl Ovesen.

Tekst og foto: **Mahmona Khan**

mahmona@lo-media.no

Har danskene det for godt?

Etter påske startet de politiske partiene forhandlinger om en reform av den danske velferdsstaten. Målet er et bredt, politisk forlik før sommerferien. Men regjeringens ønsker om innstramminger vekker motstand: I stedet for et bredt forlik kan det ende med nyvalg, hvor velferd blir valgkamplema.

UTENFOR: Knappt en million dansker i arbeidsdyktig alder står helt utenfor arbeidsmarkedet. Nå vil regjering etter mange år som ledig. Derfor må det utdanningsstilbud og fleksible ordninger til.

Det blir en het vår i Danmark. Vurderingen kommer fra LOs nestleder, Tine Aurlvig-Huggenberger. – Om man skal bevare og utvikle velferdssamfunnet, er man nødt til å kikke det etter i sømmene og foreta justeringer. I dag er det skremmende å se på et samfunn som det danske, vi blir rikere og rikere, men samtidig er det en voksende gruppe mennesker som blir hekket av. De opplever at avstanden blir stadig større til dem som kan reise på ferie til utlandet, bo i egen bolig og kjøpe bil og flatskjerms-tv.

Hun kaller det «rystende tåpelig» at regjeringen nå legger opp til å halvere dagpengene for de 25-29-årige, når regjeringen samtidig har latt det seile i åreis på utdanningsområdet, med det resultat at mange unge må hoppe av en yrkesutdanning fordi det er umulig å finne praksisplass.

Påstandene fyker

Etter at regjeringen rett før påske kom med sitt

utspill til hva velferdsreformen skal gå ut på, fyker det med motstridende tall, opplysninger og vurderinger.

Danmark har i dag 80 000 ubesatte stillinger, mens ledigheten - 150 000 arbeidsløse - aldri har vært så lav siden høykonjunkturen på 1960-tallet.

Samtidig står knapt en million dansker i arbeidsdyktig alder helt utenfor arbeidsmarkedet, forsørget på diverse ordninger fra sykedagpenger, uføretrygd, sosialhjelp, førtidspensjon og såkalt etterlønn. Mange av dem tilhører «den tapte generasjon» som på 1970- og 80-tallet aldri fikk foten innenfor arbeidsmarkedet.

Partiene på begge sider av det politiske sentrum ser et stort potensiale i å få flere fra disse gruppene i arbeid, men er uenige om pisk eller gulrot er det rette verktøyet.

Mange i 50-årene med flere års ledighet bak seg, mener ut fra egne erfaringer

at ingen av delene vil virke: Problemet er at arbeidsgiverne er rammet av en slags aldersfascisme der de helst ikke ansetter folk over 30. Praten om «det grå gull» er bare tull, mener de. Samtidig er de store etterkrigsårgangene på vei ut av arbeidsmarkedet og kan på ingen måte erstattes av de veldig små ungdomsårgangene som nå kommer inn.

Innvandrere og flyktninger har svært vanskelig for å finne arbeid med den giftige stemningen som hersker i Danmark. Mens noen (blant annet Dansk Arbejdsgiverforening) mener at økende innvandring er det eneste som kan redde det danske velferdssamfunnet, krever regjeringens støtteparti, det populistiske Dansk Folkeparti, at ytterligere innstramminger overfor utlendinger skal være en del av en velferdsreform. Og forskere påpeker at den utbredte myten om utenlandske «snyltere» er

eringen bruke piskene for å trekke flest mulig inn, mens kritikere påpeker at man mister arbeidsevnen
ILLUSTRASjonsFOTO: ROBERT BRÄTHEN/SAMFOTO

med på å undergrave selve solidariteten som velferdssamfunnet bygger på.

Kommisjon ble slaktet

Velferdskommisjonen ble nedsatt for tre år siden av regjeringen på oppfordring fra blant andre LO. Da den kom med sin rapport i desember, ble det tegnet et dystert bilde av framtidens velferd, med mindre det ble gjort en rekke store, langsiktige inngrep.

Kommisjonen la fram 43 hovedforslag som skulle bidra til å hindre at velferdsstaten går i oppløsning når antall pensjonister stiger med 400 000 mens arbeidsstyrken minsker med

350 000 fram til 2040. Ett av forslagene gjaldt en skattereform, der skatten på arbeid settes ned, mens skatten på eiendom skal opp.

Dette var direkte i motstrid med regjeringens omstridte skattestopp og ble

feid av bordet av statsminister Anders Fogh Rasmussen, sammen med stort sett resten av de 43 forslagene. Han kalte medlemmene av kommisjonen for «ikke alene politisk tonedøve, men døve i det hele tatt». Flere av kommisjonens medlemmer kom med skarpe motangrep, der Foghs reaksjon blant annet ble kalt «hull i hodet».

Senere pensjon og pisk

Rett før påske kom regjeringen med sitt langt mer beskjedne utspill til en reform: Pensjonsalderen skal gradvis heves fra 65 til 67 år, den såkalte etterlønnsalderen skal opp fra 60 til 63 år, unge skal premieres for å gjennomføre utdanningen raskt og sysselsettingen skal økes med 125 000 fram til 2025 og med 150 000 fram til 2040. Her er virkemidlet først og fremst pisk i form av lavere dagpenger, kortere dagpengeperi-

ode og strengere kontroll med de ledige.

Tidligere sosialminister Bent Rold Andersen og økonomiprofessor Jesper Jespersen hevder i den ferske boka «Velfærd på vildspor» at det er helt forfeilet å stramme inn: Den nåværende politikken ble grunnlagt under høykonjunkturen som startet mens sosialdemokratene hadde regjeringsmakt på 1990-tallet, og har mer enn halvert ledigheten, en tendens som bare vil fortsette. Det vil gi rik mulighet til å trekke stadig flere av de knapt en million som er utstøtt fra arbeidsmarkedet, inn i faste jobber. Det krever ikke pisk, men en stor politisk innsats overfor arbeidsgivere og lønsmottakere for å motivere dem til å gi plass til folk som er litt eldre, litt annerledes og kanskje ikke 100 prosent oppgående. Og det krever ikke minst en politikk for å kvalifisere ufaglærte inn i fag der det mangler arbeidskraft.

Bugner av penger

Midt opp i dette kommer at statskassen bugner av penger. Mesteparten av statens utenlandsgjeld på 500 milliarder kroner ble betalt under den foregående, sosialdemokratiske regjeringen på 1990-tallet, og nylig kunne finansministeren gledesstrålende melde at gjelda er borte i 2007. Mens regjeringen brisiker seg av å ha overholdt løftet om skattestopp i 1500 dager, slår statens skatteinntekter ironisk nok alle rekorder.

Mange lurer på hvorfor det skal være nødvendig å skjære i velferden når samfunnet er så rikt. Og flere uavhengige forskere peker på at velferdskommisjon og borgerlige politikere ikke har tatt hensyn til at framtida er full av usikre faktorer som ingen kan forutse i dag. For eksempel skiftende politiske prioriteringer eller hvordan forebygging kan gi færre helseproblemer og dermed lavere sykehusutgifter.

– Hvordan kan det henge sammen at de nordiske velferdsstatene alltid er blant de ti mest konkurransedyktige i verden, når vi nå gjør så mye galt i forhold til de økonomiske teoriene? Hva er det vi gjør riktig? Hvilke kvaliteter skal vi bevare? Slike spørsmål har vært så underlig fraværende i debatten, sier professor Jørgen Goul Andersen fra Aalborg Universitet.

Sosialdemokratene legger i sitt eget velferdsutspill opp til mindre pisk og mer gulrot, og partileder Helle Thorning-Schmidt advarer regjeringen mot å gjøre reformen til en ren «spareøvelse». De sprikende holdningene kan gjøre det umulig for regjeringen å innfri løftet om et bredt forlik. Dermed kan den hete våren som LOs nestleder forutser, komme til å ende med nyvalg, med velferden som tema.

København: **Ole Martin Larsen**

Alice Gondwe Siame

Regional rådgiver for LO i Afrika. Kommer fra bankvesenet. Medlem av Zambias fagforening for finansielle institusjoner, der hun har vært leder av kvinnekomiteen. Var engasjert i ILO, Italia i perioden 1982/83 som utdanningsleder. Tilbake i Zambia i 1983, delvis engasjert i fagbevegelsen og også av LO. Har arbeidet med prosjektet «kvinner inn i fagbevegelsen». Arbeider for LO særlig i Zambia, Zimbabwe, Tanzania, Botswana og Swaziland, men også i andre afrikanske land. Medlem av styret i Southern African Trade Union Co-ordination council (SATUCC). Fra 1998 har Alice jobbet på full tid for LO i Afrika.

Robinson H. Sikazwe

Regional rådgiver for LO i Afrika. Opprinnelig lærer, men har arbeidet med sosiale saker, særlig pensjon i hjemlandet Zambia. Fagorganisert innenfor sosialsektoren, der også finans- og forsikrings-spørsmål sto på dagsorden. Medlem av Zambia Congress of Trade Unions (ZCTU), var leder for internasjonal avdeling der i perioden 1980 – 87. Var hovedkasserer i Organisation of African Trade Union Unity (OATUU) i Accra, Ghana i perioden 1987 – 91. Var deretter I FFIs Afrika-region i perioden 1991 – 95 i Nairobi, Kenya. Fra januar 1996 og fram til nå har han vært engasjert som konsulent for LO i Afrika.

LOs Alice og Robinson i Afrika:

Fordel hjemmebane

Korrupsjon, aids og trakassering er blant utfordringene til LOs to Afrika-konsulenter.

Alice Gondwe Siame og Robinson H. Sikazwe jobber over hele den østlige delen av kontinentet. Når LO nå starter opp i Etiopia og Ghana vil de være på plass også der.

Det er ingen noviser som er engasjert av LO i Afrika. Begge har erfaring fra høyt nivå i fagbevegelsen, så vel i hjemlandet Zambia som i Afrika som helhet. Og begge har rundt ti års fartstid for LO.

– Det er en fordel at vi kjenner forholdene der vi opererer, sier de to samstemt. Alice utdyper:

– Vi kjenner det politiske miljøet, de generelle samfunnsforholdene og den politiske konteksten fagbevegelsen operer i. Vi har bedre muligheter for å vurdere den informasjonen vi får. Det er ikke så lett å lure oss, sier de to, som også understreker at samarbeidet med partnerne går lettere enn om helt nyankomne skulle starte opp. På denne bakgrunn får LO en kontinuerlig oppdatering av den politiske og faglige situasjonen.

– *Hva er så hovedoppgaven for de to konsulentene?*

– Organisasjonsutvikling, kommer det unisont.

– Vi assisterer våre partnere,

som er de mest representative fagorganisasjonene i Malawi, Mosambik, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe, samt Ghana, Eritrea og Etiopia. De to samarbeider tett med ledelsen i de ulike forbund. En viktig del er å ivareta de økonomiske ressursene på best mulig måte. De bidrar også til å skolere tillitsvalgte.

– Utdanning og rådgivning står sentralt, sier de to. Det gjelder å bidra til at organisasjonene blir best mulig i stand til å rekruttere stadig flere medlemmer. Et viktig aspekt med organisasjonsbyggingen er at den styrker demokratiet i de respektive land. Fagbevegelsen er en viktig del av det sivile samfunn.

I deres hjemland Zambia bor det 11 millioner mennesker. Av disse er 4,5 mill. i den potensielle arbeidsstyrken. Det betyr at de kan være i jobb hvis de får arbeid. I dag er en halv million i arbeid for privat og offentlig virksomhet, og fagbevegelsen i landet har 227 000 medlemmer.

– Det er en bra prosentandel, men det er også trenden i de landene vi arbeider i, sier Alice Siame.

Zimbabwe er et av de landene der fagbevegelsen har størst problemer for tiden.

– Helt fra år 2000 har fagbevegelsen arbeidet under svært vanskelige vilkår, kan de to fortelle.

– De slåss for menneskerettigheter og rettigheter som fagorganiserte, forteller Robinson. Typisk for situasjonen er at fagorganiserte blir arrestert for å benytte seg av de demokratiske rettighetene. Å arrangere et fagforeningsmøte kan være nok til å bli arrestert.

– Den internasjonale fagbevegelsen reagerer som regel raskt når slike ting skjer. Da blir de tillitsvalgte sluppet fri etter kort tid, forteller de to, som mener det er ren trakassering av deres kolleger som foregår. Stramme sikkerhetslover gjør at politiet oppløser møter og seminarer.

Hiv/aids-epidemien påvirker alle i det sørlige Afrika..

– Vi har et program på arbeidsplassene og NORAD er inne i bildet, forteller de to konsulentene. Dette er en av de største utfordringene.

Da LO-Aktuelt møtte de to konsulentene var de på møte i internasjonal avdeling i LO, der ett av temaene var korrupsjon.

– Dette er et svært alvorlig problem som influerer på hele samfunnet. Dermed er det også et fagforeningsspørsmål. Alle våre partnere kommer i kontakt med dette spørsmålet på en eller annen måte. Derfor har alle satt det på dagsorden og jobber med det, forteller Alice Siame og Robinson Sikazwe.

Gode rutiner og kontroll

For fem år siden var LO-Aktuelt i Malawi. Da stilte vi følgende spørsmål til Rita Lekang fra LOs ledelse:

– *Det er et problem, ikke minst i Afrika, at folk bruker penger på personlig berikelse, også i fagbevegelsen. Hvordan skal dere få bukt med det?*

– Ved å etablere gode kontrollrutiner, svarte Lekang,

som viste til at LO har to konsulenter i regionen som jobber godt og grundig. LOs prosjektmedarbeider hadde nylig gått igjennom fagbevegelsens MCTUs regnskaper, og strammet opp ledelsen i den grad det var behov for det. «Mest mulig skal gå til aktiviteter, minst mulig til administrasjon», het det.

Følger opp

I et prosjekt støtter LO Tobakkarbeiderforbundet i Malawi med 100 000 kroner i året. Målet er å forbedre arbeidsforholdene og avskaffe barnarbeid. På kort sikt ønsker man at forbundet skal få politisk og organisatorisk styrke til å forhandle om lønns- og arbeidsvilkår. Oppfølgingen av prosjektet skjer først og fremst gjennom LOs to konsulenter i Afrika.

Tekst og foto:
Stig H. Christensen
stig@lo-media.no

*I landene merket med rødt
har norsk LO prosjekter:*

- Afrika sør for Sahara, har nesten 700 millioner innbyggere og en utenrikshandel på størrelse med Belgia (10 mill. innbyggere).

- De største utfordringene er stor fattigdom, borgerkriger og hiv/aids.

- I flere år har gjennomsnittlig levealder sunket dramatisk på grunn av aids. I Botswana har den sunket fra 65 til 34 år siden 1998.

- Mange land har et dårlig styresett, med stor korrupsjon og svak økonomisk utvikling.

- I et slikt politisk landskap har fagbevegelsen ofte mer enn nok med å overleve.

- Overgrep og press mot fagorganiserte er en trussel mot demokratisk utvikling.

Kilde: LO

AKTIVE aktivister

Arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen har mottatt minst 1 200 e-poster der den første setningen er: «La Sabah få bli!». For første gang har Labour-Start åpnet for en kampanje for en enkeltperson i Norge. **Og fagforeningen har børstet støvet av aktivisthatten.**

Enkeltpersonen er kurderen Sabah Julil Magid fra Irak, bosatt i Sandefjord, for tiden uten arbeids- og oppholdstillatelse i Norge, avskjediget av kommunen og uten lov til å forsørge seg selv. Men han får bli i Norge, for myndighetene mener det ikke er trygt for han å reise hjem.

Da Sabah ble avskjediget 2. februar i år tok han kontakt med forbundet sitt, Fagforbundet i Sandefjord.

– Vi reagerte umiddelbart. Vi opplever dette som moralsk uforståelig og i strid med flere lover, forteller Eddie Whyte, leder av Fagforbundet i Sandefjord.

– Men vi skjønnte at dette var en komplisert sak, så vi delte jobben i to; den juridiske delen overlot vi til advokater i forbundet, mens vi har en moralsk forpliktelse overfor Sabah som medlem, sier Whyte.

Sabah-saken ble raskt plukket opp av lokalavisen Sandefjords Blad. Mange reagerte på det de leste.

– Grovt urettferdig overfor et enkeltmenneske, var responsen. Og mange vil støtte Sabah og Fagforbundet i kampen om å gi kurderen jobben tilbake. Lokalavdelingene til LO og Norsk Folkehjelp var raskt på banen. Støttegruppen består i tillegg av: SV, Kurdisk kulturforening, Utdanningsforbundet, AUF, SU, Flerkulturelt Forum, Varden Vel og SOS Rasisme. Andre har kommet med støtteerklæringer.

Magid er overveldet over den hjelpen han får.

– Det er helt fantastisk. Hadde det ikke vært for all støtten, ville jeg vært skikkelig deprimeret, sier Sabah. Han har en del nedturer, som dagen før LO-Aktuelt er på besøk. Da kom det et nytt avslag fra UDI, denne gangen på søknaden

om å få arbeidstillatelse på spesielle vilkår fordi kommunen anser han som spesialist. Saken vil bli anket. Men snart ser ikke Magid så mange flere muligheter.

– Det er ikke så lett å holde humøret oppe hele tiden, spesielt når jeg ikke får jobbe, sier

**– Vi har tatt på oss
hatten som aktivister**

Eddie Whyte, Fagforbundet Sandefjord

han. Sabah stikker ofte innom kontoret til Fagforbundet, bare for å si hei eller fordi han har med et nytt medlem. Sabah driver en liten vervekampanje for Fagforbundet på si'.

– Jeg blir i bedre humør av å være her. De er så hyggelige. Jeg får liksom puste igjen, sier Sabah.

Drømmen?

– Jeg ønsker selvfølgelig jobben tilbake og å få fortsette å leve normalt her i Norge.

Han frykter mest å bli stemplet som en «typisk utlending» som utnytter systemet.

Selv om mange har hatt sympati for Sabah, forteller Whyte om flere utfordringer underveis:

– Budskapet må være enkelt og spisset. Og organisasjonen må vite hva de sier ja til. Vi har hele tiden vært klar på at vi ikke utfordrer norsk asylpolitikk, men vi etterlyser rettighetene til et enkeltmenneske i dette systemet, sier Whyte. Han har erfart at det kan være vanskelig å fronte en sak som gjelder en person med minoritetsbakgrunn.

– Det er mange fordommer i samfunnet vårt. Derfor har det vært viktig å formidle hva saken egentlig dreier seg om, slik vi ser det: Det er

snakk om individets rett til å forsørge seg selv. For å nå ut med budskapet og forsøke å påvirke avgjørelsen, bestemte støttegruppen å starte en e-postkampanje.

– Å få direkte tilgang til dem som tar avgjørelsen var viktig for oss. Vi mener dette er en arbeidssak, fordi det handler om en ansatt som har mistet jobben, samt UDI som fatter vedtakene. Derfor ønsket vi e-poster sendt til arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen og UDI-direktør Manuela Ramin Osmundsen, forteller Whyte.

Han tok kontakt med Espen Løken, med ansvar for LabourStart i Norge. Whyte fikk støtte og den internasjonale kampanjeorganisasjonen har engasjert seg i saken.

– Det er første gang de har valgt å kjempe for en enkeltperson i Norge. Bare det viser hvor stor tro de har på denne saken, mener Whyte. Til nå har rundt 1 200 klikket seg inn på kampanjen og sendt protestbrev til Hanssen og Osmundsen.

«La Sabah få bli!» er i utgangspunktet en norsk kampanje, men nettet kjenner som kjent få grenser. Det har kommet støtteerklæringer fra Sverige og Danmark, og mer overraskende fra Tyskland og Frankrike. Overraskende fordi teksten kun er på norsk. Whyte mottok blant annet en e-post han ikke skjønnte stort av, fordi den var på tysk. Det viste seg at en tysker på eget initiativ hadde oversatt informasjonen til både tysk og engelsk, og spredd det på Internett.

– Det er åpenbart at saken engasjerer folk også i utlandet, mener Whyte.

I tillegg til e-postkampanjen, har de lokale støttespillerne bedt om støtte fra sine sentrale organisasjoner. Norsk Folkehjelp er på banen, noe

SAMMEN: Fagforbundet i Sandefjord med Eddie Whyte i spissen engasjerte seg umiddelbart da deres medlem Sabah Julil Magid mistet jobben.

også Jan Davidsen i Fagforbundet er. Davidsen har henvendt seg til arbeids- og inkluderingsministeren, men har ikke fått svar etter det LO-Aktuelt kjenner til. Whyte har henvendt seg til stortingsrepresentanter fra fylket. Håpet er at politikerne skal ta opp saken på Stortinget og legge press på myndighetene. Kampanjen har fått støtte fra SV lokalt, samt ordføreren i kommunen som er Høyre-politiker.

– Jeg forstår godt at folk reagerer og kaller dette hjerterått. Magids kompetanse er ønsket i kommunen, han snakker godt norsk, er integrert, godt likt og bidrar i nærmiljøet. Derfor virker det helt hull i hodet at han skal sendes ut, uttalte ordfører Bjørn Ole Gleditsch til Sandefjords Blad for en tid tilbake. Han har sendt brev til Utenriksdepartementet og oppfordret myndighetene til å gi Sabah arbeids- og oppholdstillatelse. Men 2. februar hadde ikke kommunen noe valg, mener ordføreren.

– Det ville vært straffbart å la ham få beholde jobben. Vi må forholde oss til de til enhver tid gjeldende regler og lover. Men i dette tilfellet synes jeg regelverket er feil, sa Gleditsch også.

Ap har derimot vært forventende. Sabah er medlem av Ap.

Å utfordre maktapparatet i Norge som aktivister har vært en ny opplevelse for Whyte og de andre.

– Vi har tatt på oss hatten som aktivister. Vi er ikke så flinke til det lokalt. Her drukner vi i møter, papir og byråkratisk arbeid. Det er også nødvendig, men av og til må vi tenke nye måter å nå ut med budskapet vårt, sier Whyte og fortsetter:

– Vi har liten tradisjon for å utfordre og være i opposisjon til myndighetene. Vi bør bli flinkere til det.

Sabah-saken

- Sabah Julil Magid er 31 år gammel, opprinnelig fra irakisk Kurdistan.
- Flyktet til Norge i 2002, og bosatte seg i Sandefjord. Her bor også en bror, onkel og fetter.
- Fikk midlertidig arbeids- og oppholdstillatelse mens søknaden ble behandlet.
- Fikk sin irakiske utdanning godkjent som sosiolog i Norge, har jobbet fra første dag.
- Ble fast ansatt i Sandefjord kommune som miljøterapeut i mai 2005.
- 2. februar ble han kalt inn på teppet hos kommunen, og fikk sparken på dagen fordi han ikke hadde gyldig arbeids- og oppholdstillatelse.
- Myndighetene har besluttet å utvise ham, samtidig som de ikke vil utvise ham til Irak. Det regnes som for farlig med den ustabile situasjonen i landet.
- Magid har mistet alle inntekter, og lever i dag på oppsparte midler.

Støtte- spillere

– Helt spesiell sak

– Det har vært reaksjoner blant beboerne i området på at vi støtter en enkeltperson, også økonomisk, for det er ikke vanlig at en velforening gjør det. Den diskusjonen har vi lagt bak oss. For vi syns dette er en helt spesiell sak og at det derfor er viktig at Sabah får prøvd saken sin som arbeidsinnvandrer, for det er det han er. Sabah har jobbet mye på grendehuset vårt og har vært en veldig resursperson i miljøet. Han har gjort en utrolig god jobb når det gjelder integrering og ungdomsarbeid.

Arne Nymoen i Varden Vel

– Urettferdig

– Det var helt naturlig for Norsk Folkehjelp avdeling Sandefjord å engasjere seg i saken. Vi har også fått støtte sentralt i organisasjonen. Normalt bruker de ikke å engasjere seg i saker som gjelder enkeltpersoner, men fordi Sabah trolig ikke er den eneste, er det viktig å belyse problematikken. Vi forventer at UDI skal se at vi har en lov som ikke passer helt til den verdenen vi lever i og at de er åpne for å endre på den.

*Helene Landmark,
Norsk Folkehjelp*

– Naturlig støtte

– Årsaken til at vi støtter kampanjen er enkel: Sabah er vårt medlem. Og vi snakker om et medlem som fikk avskjedigelse på dagen! Det var aldri noe uenighet om støtten i styret vårt.

– Sabah er et menneske som har gjort alle de riktige tingene, og så bøyer kommunen av med en gang UDI begynner å rasle med sablene. I kommunen er de flinke til å kjempe for materielle ting, men når en fast ansatt kommer i trøbbel så skygger de unna og hiver han rett ut. Det provoserte meg personlig.

*Oddvar Myklebust,
LO i Sandefjord*

FÅR IKKE JOBBE. Sabah Julil Magid ble avskjediget på dagen av Sandefjord kommune. Norsk lov hindrer kurderen i å jobbe.

Håper på god oppslutning

Det er første gang LabourStart har en e-postkampanje for en enkeltperson i Norge, men internasjonalt har organisasjonen drevet slike kampanjer i flere år.

– Det skjer alltid etter initiativ fra forbund eller internasjonale organisasjoner med tilknytning til fagbevegelsen. For at vi skal være med må det være rimelig grove saker som handler om brudd på faglige rettigheter eller menneskerettigheter, forteller Løken. Han sier det er vanskelig å vurdere effekten av kampanjene, men erfaringer internasjonalt er at de kan ha avgjørende innvirkning på utfallet av saker.

– Vi har fått tilbakemeldinger

OPTIMIST: Espen Løken i norsk LabourStart.

ARKIVFOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

fra folk om at de aldri ville vunnet fram uten hjelp fra e-postkampanjen, sier Løken og fortsetter:

– Men for at kampanjen skal ha effekt må oppslutningen være stor. Derfor må det heller ikke gå inflasjon i slike kampanjer for da gidder ikke folk å engasjere seg, mener Løken.

– Så hvis vi får mange slike henvendelser, må vi etter hvert vurdere hvordan vi skal foreta en utvalgelse av hvem vi skal støtte, forklarer Løken. For å oppnå god oppslutning er det også avgjørende at det er enkelt for deg og meg å delta. Et par klikk på Internett, og så må resten gjerne gå av seg selv.

LabourStart har ca 40 000 e-postadresser rundt om i hele verden. Gjennom dette nettverket spres kampanjer. For denne kampanjens del er kun norske e-postadresser plukket ut.

– Så håper vi at mottakerne sprer kampanjen videre i sine nettverk, slik at den brer om seg som ringvirkninger i vannet, sier Løken.

Tekst og foto:

Line Scheistrøen

linesch@lo-media.no

KRAFTIG *stoff*

Vi kaller det sjal, tørkle, skaut. På arabisk heter det **hijab**. Hijab er politisk kamp, religiøs overbevisning, vakre moteplagg. Det betyr tilhørighet, verdighet, kvinnelighet frihet, tvang og moral.

Tekst og foto:
Sissel M. Rasmussen
sissel@lo-media.no

Et lite stykke *tøy*

Det religiøse hodeplagget vi blir stadig mer vant til å se, skal dekke håret, halsen, ørene og gjerne deler av skuldre, rygg og bryst. Det er det «nye» sjalet. Et ærbarhetsplagg, kaller noen det, restene av en religiøs drakt.

Hijab er et symbol med mye kraft. Hvorfor skaper det så sterke reaksjoner? Sløret assosieres med både frihet og tvang, både for omgivelsene og for dem som bruker det.

Det kommer an på øyet som ser, skriver Berit Thorbjørnsrud, som er sosialantropolog ved Institutt for kulturstudier ved Universitetet i Oslo, i Miramagasinet jubileumstutgave.

Gjennom tidene viser slørets historie at det har blitt brukt i motstandskamp, for eksempel i Algerie, hvor franskmennene ville fjerne bruk av slør. Det som hadde vært et urbant fenomen, ble til motstandskamp. Da britene koloniserte Egypt, framstilte de kvinner med slør som undertrykte slaver, eller som erotiske forførende haremskvinner med moralsk grenseløshet. Britene skulle frigjøre kvinnene fra deres tragiske eller umoralske tilværelse. I stedet ga

de alle jobbene til britiske kvinner og slapp ikke de egyptiske kvinnene til i arbeidslivet. Utviklingen førte til at bruk av hijab ble mer kompleks enn tidligere.

Midtøstens muslimske kvinner og Indias sikher hadde noe til felles. Det var overklassen og de rike som var mest tilslørte – kvinner med hijab og niqab (ansiktsslør) og menn med turban. Dette var sosial prestisje. I dag har hijab blitt mote blant mange muslimske kvinner. Det finnes mange måter å knytte den på, og de finnes i et utall størrelser, farger og stoffer, med Calvin Klein eller Gucci-merke. Det finnes egne motehus for islamske drakter, men hijab symboliserer i dag likevel religiøs tilhørighet. Det er bare muslimske kvinner som bruker hijab.

Attia Mirza Mehmood (30)

er norsk, med pakistanske foreldre. Hun er født og oppvokst i Oslo. Helt siden hun var 13-14 år har hun jobbet med likestilling og diskriminerings spørsmål, og vært en del av jentenetverket på Mirasenteret – Ressurscenter for innvandrere og flyktningkvinner. I dag er hun en av de ansatte der.

– Å bruke hijab skal være et individuelt og personlig valg. Det bør være en større aksept for kvinnenes egne valg, til å ta det på eller ta det av, enn det er i dag, mener Attia.

– Det er veldig enten eller, men i realiteten er det kvinnenes egen overbevisning som skal bestemme om hun vil ta det av eller på.

– Hvorfor er dette et så sterkt symbol? Hijab skal ikke være et hinder for likestilling, men å få lov til å gå med hijab er en del av kvinnekampen. Det er ikke en motsetning mellom hijab og det å få lov til å være opptatt av politikk, likestilling og engasjement i samfunnet, understreker Attia, som mener at kvinner vet for lite om sine rettigheter, og det ligger mye makt i klesplagg. Menn skal ikke bestemme, men hijab passer ikke inn i det norske samfunnet

ser som frigjøring av kvinner.

– På den skolen hvor to jenter ville bruke niqab (slør over ansiktet) syns jeg skolen fant en god løsning. De fikk bruke det i fritiden, men ikke i undervisningssituasjonen.

– Vi jobber for at unge jenter skal være sterke nok til å velge selv. Jeg har brukt hijab siden jeg var liten, men har aldri vært pålagt det fra noen av mine foreldre. Det ble mer som en protest – jeg vil kle meg som jeg vil.

Hijaben bruker hun alltid uten dørs, men på forskjellige måter, noen ganger tett, noen ganger løst, men den er en del av hennes identitet.

– Jeg har selv møtt mye motbør fordi jeg bruker hijab. Jeg er norsk. Jeg har vært to ganger i Pakistan. Norge er mitt hjemland, men hører jeg hjemme her? Hvor lenge skal jeg bo her før jeg blir norsk og ikke sett på som en fremmed? Arbeidsgivere må se forbi hudfarge, klesdrakt og navn, og se på personens kvalifikasjoner og personlige egenskaper. Ellers blir det diskriminerende. Det er storsamfunnet som må akseptere de som bruker hijab, ikke omvendt, sier Attia. Det er vel det som er frihet?

Khadra Ali Mohamed (24)

jobber i butikk hos sin tante ved T-banestasjonen på Tøyen. Hun kom til Norge fra Somalia som liten jente. Khadra synes det har vært vanskelig å få jobb. Hun har søkt mange jobber uten å få noen av dem, men har jobbet en periode i Posten og som personlig avlaster for en funksjonshemmet somalisk liten gutt gjennom Oslo kommune. Hun vil ikke slutte å gå med hijab for å få jobb.

Kati Johanna Tatby (31)

er finsk og har vært i Norge i vel tre år nå. Hun er utdannet hjelpepleier fra hjemlandet, og jobber nå på Nordseterhjemmet på Lambertseter. Det tok henne 14 dager å få jobb i Norge. Kati har brukt hijab i ti år, og her i landet har hun ikke opplevd noen problemer i forhold til at hun bruker hodeplagg.

– En dame spurte om jeg var nonne, men det var ikke negativt ment. Jeg får ingen kommentarer, og har ikke hatt problemer med å få jobb.

– Der jeg kommer fra er det ikke vanlig med utlendinger eller muslimer, så det var til tider langt vanskeligere. For meg er det riktig og viktig å bruke hijab, sier hun, og forteller at hun aldri har likt å stille med håret uansett. Det viktigste med hijaben er at den sitter fast når du jobber. Du skal ikke streve med å ha noe på hodet, sier Kati.

Fazila Mahmood (20) og Vibeke Sowe (33)

er kolleger og jobber på Postens Brevsenter i Oslo sentrum.

Fazila er student på Høgskolen i Oslo og studerer til å bli maskiningeniør. Hun har jobbet deltid på Posten i ett og et halvt år. Hun er norsk, med pakistanske foreldre.

Vibeke er også norsk, med norske foreldre og har jobbet på Posten i ti år.

Fazila begynte med hijab i 17-årsalderen, på grunn av sin religiøse overbevisning etter å ha gått på et arabisk kurs. – Vi hadde mange diskusjoner og jeg ble motivert til å bruke hijab, sier Fazila. Så langt har hun aldri opplevd noen problemer med det.

Vibeke derimot, opplever det annerledes.

– Du vet, siden jeg er norsk, sier de mye mer til meg. Dulter bort meg og spør om ting de ikke ville turt og si til Fazila. Vi har den samme kulturbakgrunnen, det er nok årsaken til at man tillater seg mer, tror Vibeke, som lenge vurderte om hun skulle begynne med hijab etter at hun hadde konvertert til islam.

– Jeg har brukt hijab i ni år nå, og i begynnelsen her kunne jeg høre sårende bemerkninger. Kanskje fordi da jeg begynte i jobben, brukte jeg ikke hodeplagg. Det ble veldig rart for mange da jeg tok på hijab, tror Vibeke, som synes det er uproblematisk nå.

Rukaia Khairy (17)

er skoleelev ved Bjerke videregående skole. Hun går andre året på videregående og er fast bestemt på å bli barne- og ungdomsarbeider. Hun går yrkesfaglig linje, men vil ta allmenn påbygning neste år. Kanskje hun skal satse på å bli sosionom, men uansett vil hun jobbe med ungdom, helst av alle nasjonaliteter, også norske.

Rukaia sier hun er araber. Hun er halvt iraker, halvt kuwaiter, som kom til Norge som tre-åring.

– Jeg har vokst opp på Hasle, smiler hun, og gløtter bort på venninnene.

Rukaia begynte med hijab fordi en venninne brukte sjal.

– Faren min var helt imot det, men jeg tok det med i veska og tok det på når jeg kom ut. Jeg praktiserer ikke islam, men jeg tror, og hijab har blitt en del av meg, sier ungjenta som har vært i Dubai og shoppa hijaber. I dag har hun på seg yndlingshijaben – en nettingsak i kamouflasjefarger som hun har fått av mamma, som også bruker hijab. Lillesøster derimot, bruker ikke hodeplagg.

Taranjit Singh Sethi (41)

er lege på Nesodden. Han kommer fra Nord-India og er sikh. Han flyttet til Nesodden i 1993, og siden er han bare blitt boende. Den indiske legen trives godt på halvøya, og som tidligere kommunelege har han hatt pasienter i alle aldersgrupper, fra nyfødte til eldre.

En sikh skal ikke klippe håret og Sethi bærer derfor sin turban. At det ikke er så mange turbankledde på Nesodden, fikk han erfare et par dager etter at han flyttet dit. På postkontoret behøvde han ikke vise legitimasjon, for «alle» visste hvem han var, allerede.

– For meg var det positivt. Hvis noen ser noe de ikke kjenner, er det naturlig å spørre. Barn spør hvorfor jeg har en rar hatt på hodet. Det er naturlig. For meg handler det å bære turban om ærlighet i forhold til min religion og egen identitet. Kan jeg være ærlig mot deg, hvis jeg ikke er ærlig mot meg selv, spør Sethi.

Sikhene bruker turban som et symbol for at alle er like. I gamle dager var det bare de høyere kastene, og de med høyest stillinger, som kunne bruke turban. I sikhismen er alle likeverdige, og menn skal ikke klippe håret, men stelle det hver dag og dekke det til, sier Sethi. Kvinner dekker ikke håret, bare når de skal be.

En turban består av et omtrent fem meter langt, lett og fint bomullsstoff, som knyttes hver dag. Sethi synes menn er kjedelige når det gjelder farger, så derfor har han minst 30 forskjellige farger på sine turbaner, som han knytter rundt hestehalen.

– Jeg er glad i farger, ler han, og de kan

godt matche klærne og skjortene mine, smiler han. For enkelte politiske partier i India, betyr fargene noe. Svarte eller blå turbaner brukes i politisk sammenheng, mens oransje er religiøst, og brukes under høytidsdager.

Javaria Tanveer (25)

er førskolelærer i Urtehagen barnehage, en muslimsk barnehage på Grønland i Oslo øst.

– Jeg er født på Aker sjukehus og vokst opp på Grünerløkka, sammen med broren min og vi har foreldre som kommer fra Pakistan. På ungdomsskolen på Linderud, der jeg gikk, var det nesten ingen muslimske jenter, men det var en tyrkisk jente der, med veldig fine hijaber. Jeg tror nok jeg syns hun var veldig pen.

Javaria skrev særoppgave om islam i niendeklasse, og mot slutten av skoleåret begynte hun å bruke hijab.

– Sjalene er litt sånn pynteklær for meg. De andre klærne mine kan være slitte, men hijabene er vakre, sier førskolelæreren med forkjærlighet for paljetter.

Javarias negative erfaring med arbeidslivet, gjorde at hun ble redd for å søke jobber. Hun fikk deltidsjobb hos matbutikken Ultra, men da hun nektet å ta av hijaben, fikk hun beskjed om å gå.

– Jeg ble så lei meg at jeg ville ikke søke jobb igjen. Men på Høgskolen i Oslo, der jeg tok førskolelærerutdanning, la de vekt på å ha en flerkulturell utdanning. Og med jobb i bydel Gamle Oslo, er det lettere å bli akseptert. Jeg ville ikke orke å jobbe på vestkanten og oppleve diskriminering, sier Javaria.

– Noen barn tror at de som ikke bruker hijab, ikke er muslimer, men vi jobber med å lære barna respekt for alle og alles religioner, sier Javaria, og ler, for ungene i barnehagen er mer opptatt av hvem som spiser gris, enn hijab.

Maryam Arshid (23)

jobber deltid på Ikea. Hun har jobbet der i seks år, mens hun har vært student. Nå studerer hun for å bli helsesekretær. Maryam er norsk-pakistaner, og født i Norge.

– Det har aldri vært noe spørsmål rundt bruk av hodeplagg på Ikea. Andre steder har jeg opplevd det, og tidligere var det vanskelig å få jobb i butikker og den type jobber, mener Maryam, som ville sett det som positivt å få en egen Ikea-hijab som en del av uniformen. Nyheten om Ikea-hijaben kom i fjor, etter at en lokal Ikeabutikk i London lanserte ideen og innførte den for sine ansatte. Men lenger har det ikke kommet, og ingen andre innenfor

Ikeakonsernet har innført hijab med Ikea logo på. Maryams mann har drevet hijab-butikk i Pakistan, så hun har en koffert full hjemme. Helt siden tredje klasse på barneskolen har hun brukt hijab.

– Først ville jeg ikke gå med det, det var foreldrene mine som ville det. Jeg tok den av når jeg gikk til skolen, og tok den på, på vei hjem, forteller Maryam. Men etter hvert ble det en vanesak. Hun tror at man blir mer respektert som muslims kvinne, hvis man bruker hijab, i hvert fall i Pakistan. Når det gjelder Norge, er hun usikker på om det en slik forskjell.

fri fagbevegelse

Seksjon for kommentar, debatt og kultur

KAMPDAG. Har du noe på hjertet? Si det 1.mai!

Tegning: **Trond Topstad**

Av Svein-Yngve Madssen

sym@lo-media.no

Evige optimister

«Olje- og energiminister Odd Roger Enoksen (Sp) kjører regjeringens råeste firmabil, en Volvo XC90 til nær 800 000 kroner»; avslører VG. Han forsvarer kjøpet med at han har stor familie og bor i en del av landet hvor det er mye snø. Dagen før hadde VG et oppslag som viste Jens Stoltenbergs helt nye Mini Cooper S. Hvilke signaler sender en slik bil til velgerne? Hvor er det blitt av den syklende og folkelige Jens? Og hvorfor skal mine skattepenger gå med til å realisere statsråders bildrømmer?

I denne utgaven av LO-Aktuelt fastslår Stoltenberg at «flertallsregjeringen er i gang med å forandre

folks hverdag.» Mer fellesskap og mindre forskjeller er hovedparolen. Det er naturligvis ikke rettferdig å vurdere regjeringens første seks måneders arbeid opp mot VGs oppslag om firmabiler. Men det er slike oppslag folk husker og danner sine politiske holdninger etter. Framtidige bilder av Jens og en sporty Mini Cooper S. vil drukne alle fine ord og vedtak om kampen mot fattigdom og en mer rettferdig fordeling.

I min del av landet kjører mange storfamilier rundt i 15-20 år gamle rustne biler. De stemte rødgrønt fordi de ønsket en regjering med grunnleggende andre verdier enn høyresiden. Firmabil hører ikke hjemme i den arbeiderbevegelsen de tror på.

Årets 1. mai-tog vil likevel ikke inneholde arge paroler mot den sittende regjeringen. Men kravene og målene i 1. mai-talene vil være velkjente. Og på en rekke områder er regjeringen i ferd med å levere slik fagbevegelsen krever. Like fullt sliter den med populariteten. Trolig må folk virkelig oppleve på kroppen det Stoltenberg skriver

om å endre folks hverdag, før de lar seg begeistre. I min bydel i Groruddalen betyr det blant annet at barnefamilier også får råd til å kjøre trafikksikre biler. Og det er lov å håpe at vi kommer dit i løpet av fireårsperioden. At vi har en regjering som tross dumme feilskjær, evner å endre samfunnsutviklingen. For å si det med en av 1. mai-parolene i Oslo: «Vi er stolte sosialister og evige optimister!»

Etter påske

Hva er vi opptatt av her nord etter påsken? Harstad Tidende skriver om sex-slurv. Vi nordlendinger sverger visstnok til usikker sex i større grad enn andre nordmenn.

Av frilansjournalist Svern A. Nielsen

FOTO: HENRIK ØSTREM NIELSEN

Det er ikke så mange år siden Carl I. Hagen tok et grepa tak i underlivet til nordnorske alenemødre før han anklaget arbeidsledige finnmarkinger for latskap. Som takk slikket velgerne handa som slo dem. Frp gikk frem flere prosent på målingene, og de som sluttet opp om partiet var stort sett uten arbeid.

I dag har de fleste av dem jobb, men slutter fortsatt rekkene bak Siv Jensen, mens de altså, ifølge undersøkelsen foretatt på vegne av Kondomeriet, jakter på usikker sex mellom øktene i et arbeidsliv som går stadig fortere, enten det er på Melkøya ved Hammerfest eller i Nord-Norge for øvrig.

I Hammerfest noterte jeg for øvrig for et par, tre år siden sosi-alkontorets bekymring for all den maskuline tiltrekningskraft som den gang var forventet til byen og Melkøya. Et syndens liv kunne det bli med enda flere alenemødre, kjønnsykdommer og skilsmisser. Samtidig noterte jeg også at det i Hammerfests hovedgate hadde

dukket opp en butikk – Hammerfest Tattoo og Piercing.

Siden har sosionomene blitt stille, og selv om også piercing må kunne karakteriseres som en slags borevirksomhet, ofte også, har jeg skjønt, på steder som burde påkalt naturvernernes oppmerksomhet, har jeg ikke registrert noe sted at dette er hyppigere forekommende i Hammerfest enn andre steder, som for eksempel her i Tromsø.

Hvor Nordlys er mer opptatt av det hverdagslige – som at prisen på torsk nå er bedre enn på lenge sett fra fiskernes synspunkt. Men så er det da også mindre av den. Og her er vi antakelig ved kjernen av en gammel repetisjonsøvelse. Når fiskeriene blir magrere, stiger prisene. Derfor bekymres vi dypt over at fiskerne tjener penger. Det er fattige fiskere som garanterer for en stor torskebestand synes vi å tro.

Av og til får jeg denne følelsen av et nasjonalt hypokonderi – det finnes ingen god dag om det ikke også er en dårlig dag. Derfor må

det være noe grunnleggende galt fatt når alt går godt. Økonomene gjør sitt beste for å bekrefte dette. De fleste av dem står i kø for å fortelle at den økonomiske oppgangen egentlig ikke er noe særlig. Derfor bør noen, helst Norges Bank, raskest mulig gjøre oss litt fattigere igjen ved å heve renten.

Det synes å stride mot all økonomisk logikk at vi både skal ha stadig lavere ledighet og lav rente. Det «normale» er at lav rente betales av et høyt antall arbeidsledige. Nå er det ikke slik, og kanskje skulle jeg ikke overraskes over at noen økonomer da både blir forvirret og bekymret.

Selv velger jeg å glede meg over at jeg faktisk må tenke meg grundig om, og egentlig ikke kan komme på at jeg kjenner noen som er arbeidsledig, og at alle jeg kjenner kan betale både avdrag og renter.

Hva dette har med sex å gjøre? Er det noe som ikke har med sex å gjøre?

Fra andre fagblader

Fagbladet

«... Kanskje det er på tide at fagrørsla tek at-tende dei gamle slagorda: Fridom! Likeverd! Det er

LO og dei fagorganiserte som har gjort det moge-leg å utvikle det frie og demokratiske samfunnet vi kjenner i dag. Med basis i FN si erklæring

om grunnleggjande men-neskerettar, arbeide fag-rørsla for eit samfunn som skulle verkeleggjere all sin rett til valfridom. Føre-setnaden for individuell

fridom er at nokre heilt grunnleggjande rettår som arbeid, utdanning, helsetenester og eldre-omsorg for både fattig og rik må vere på plass...»

Gull og grønne skoger?

De lokker ikke med gull, men et godt liv. Kommunal- og regionalminister Åslaug Haga vil, ikke overraskende, snu flyttestrømmen. Men vil vi bytte ut kafélivet i storbyene med kafesladder på den lokale Joker-butikken?

Kommentar: Line Scheistrøen

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Det er et verdivalg, og ifølge en spørreundersøkelse utført av MMI på oppdrag fra Hagas departement forteller en halv million nordmenn at de er klare for å forlate sentrale strøk til fordel for Bygde-Norge. Vi svarer i hvert fall det, hvis vi blir spurt. Utviklingen de siste 30 årene forteller noe helt annet: Vi lokkes til sentrale strøk.

Men noen av oss har latt seg friste, i hvert fall i perioder, av Bygde-Norge. Og hvorfor ikke? Ute i distriktene lokker ordførere med gratis tomt, penger til nyetableringer, nedbetaling av studiegjeld, barnehageplass på dagen og andre kreative virkemidler. Vi kan stole på ildsjelene i Bygde-Norge, uttalte en statssekretær nylig. Spørsmålet er om bygderevyer og fest på lokalet hver romjul og påskeaften er nok for urbane sjeler? Og kanskje blir vi lei bygdeoriginalene, når den første fascinasjonen er over?

Jeg ble lei. Men det er vel ikke en god nok unnskylding, Haga? Og statsråden har kanskje egentlig rett. For det er ikke så verst å bo utenfor storbyen. Og Kommune-Norge er både flinke og rause, skal vi tro de siste tallene derfra. Bygdekommunene bruker for eksempel mest penger på undervisning per elev i grunnskolen og til pleie

ILLUSTRASJON: HALLVARD SKAUGE

hallvard.skauge@online.no

og omsorg av personer over 80 år. Vil du ha mye igjen for skattekreanene dine må du reise langt nord. Finnmark er fylket!

Paradoksalt nok, i hvert fall historisk, er det nettopp Finnmark som kan bli vinneren i de nærmeste årene. For i nord har de funnet gull av det sorte slaget. De drømmer ikke bare lenger, de har kommet et stykke videre i eventyret som starter med setningen: Det var en gang et oljefelt... Og selv om eventyret knapt er begynt, håper de fleste på en bedre slutt enn: «Snipp, snapp snute, så var olje-eventyret ute». Nordfra meldes det

om nyskaping og ikke minst mange nye arbeidsplasser. Akkurat det er helt avgjørende for at du og jeg skal gjøre mer enn å tenke tanken på flytte. Uten jobb, ingen flytting, ifølge SSB-forsker Lars Østby. Den eneste måten å endre flyttestrømmen på er å skape alternative arbeidsplasser, mener han.

Haga og fire av hennes statsråd-kolleger skal legge en slagplan, og den skal legges fort. Allerede i juni har de lovet oss distriktsmeldingen. Haga har et mål, og som hun selv uttalte: «Det er vel ingen bombe at vårt overordna mål er å gi folk valgfrihet, slik at de kan bo der de vil. Vi ønsker å snu flyttestrømmen.»

Spørsmålet er om tiltakene i slagplanen vil friste oss. Eller vil vi kanskje heller la oss lokke av de andre meldingene Haga jobber med parallelt? Senterpartidamen har nemlig ingen enkel oppgave foran seg denne våren. Samtidig som hun skal være nyskappende i distriktsmeldingen, jobber Hagas departement med hovedstads-meldingen og storbyforum. Det handler blant annet om hvordan hovedstaden og storbyene skal bli sterkere sentre i vekstkraftige regioner. Haga skal pynte både Oslo, storbyene og bygdene til fest. Spørsmålet er hvilken fest du prioriterer, Haga: Festen på lokalet eller kafélivet i Oslo?

Spørsmålet er hvilken fest du prioriterer, Haga: Festen på lokalet eller kafélivet i Oslo?

Jeg har jobbet på korttidskontrakter i samme bedrift i snart to år uten fast arbeidsavtale. Jeg har hørt at jeg ikke kan kreve fast tilsetning før det er gått fire år etter at den nye arbeidsmiljøloven trådte i kraft, stemmer det?

I Arbeidsmiljøloven § 14-9 (5) er det tatt inn en ny bestemmelse: «For arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år kommer reglene om oppsigelse av arbeidsforholdet til anvendelse.»

I ikrafttredelsesresolusjonen står det: «Loven innfører en ny regel om at arbeidstaker som har vært midlertidig ansatt i mer enn fire år skal regnes som fast ansatt. Det presiseres i vedtaket at denne fireårsregelen ikke skal få anvendelse overfor midlertidige avtaler som løper på lovens ikrafttredelsestidspunkt. Det bemerkes i den forbindelse at ved fornyelse av en midlertidig avtale som har løpt ut etter 1. januar 2006 skal også midlertidig ansettelsestid forut for lovens ikrafttreden regnes med.»

I denne spalten kan du stille spørsmål til LOs juridiske avdeling om lov- og avtaleverket for arbeidslivet. Spørsmålene sendes red.lo-aktuelt@lo-media.no

Det synes ikke helt klart hvordan dette skal praktiseres, men i ditt tilfelle er det mulig at den tiden du har vært midlertidig ansatt før 1. januar 2006 kan regnes med i de fire årene, dersom du har vært sammenhengende ansatt i bedriften og avtalen er fornyet etter årsskiftet. Kravet til sammenhengende ansettelse innebærer i utgangspunktet at det ikke skal ha vært avbrudd, men kortere avbrudd kan likevel tolereres. Det vil bero på en totalvurdering av ansettelsesforholdet og begrunnelsen for avbruddet om kravet til «sammenhengende» er innfridd. Det spiller ifølge forarbeidene

ingen rolle om du har vært vikar i noen perioder og for eksempel prosjektansatt i andre så lenge du har hatt en noenlunde kontinuerlig tilknytning til bedriften.

Hva som ligger i «fornyelse» av avtalen kan nok diskuteres, men også her vil nok en totalvurdering av arbeidsforholdet være avgjørende for om man kan snakke om en fornyelse eller om det er en helt annen arbeidsavtale. Jeg antar at det lovgiver først og fremst ville holde utenfor er de midlertidige kontraktene som løp fra en bestemt dato forut for loven (for eksempel 1. januar 2003) og til en bestemt dato etter 1. januar i år (for eksempel 1. juli 2007) og som så blir avsluttet slik som bestemt i kontrakten.

Advokat Karen Sophie Steen
LOs juridiske avdeling

Jeg bare undres

Feminismen og kapitalismen

«Det er ingen feminisme uten sosialisme» (Marilyn French, 1990). Kvinnens frigjøring fra rollen som bytte og tjener har alltid vært en viktig del av arbeiderbevegelsens ideologi.

Karl Marx understreker i «Økonomisk-Filosofiske Manuskripter» at ut fra forholdet kvinne-mann kan vi «bedømme hele menneskets kulturnivå».

Forholdet menneske til menneske avspeiles altså i forholdet kvinne-mann. Jeg vet ikke hvor mye av dette som ligger til grunn for dagens norske feminisme, men «utvendig» sett kan det se ut som feminiseringen er mest opptatt av næringslivets kommandoposter. Ja visst - dette er viktig – under spesielle forutsetninger. Men hva skal disse «kommandopostene» brukes til?

Er kvinnene bevisste – vil de bidra til at veien til en sosialistisk samfunnsorden blir lettet med kvinner i sjefstolene? Eller vil de bare være med å forvalte kapitalismen og bidra til dens reproduksjon?

Kapitalismen er et system som er den store produsenten av ulikhet, av perverteringen av forholdet mellom mennesker. Hvor penger, ikke omsorg og kjærlighet, er de dominerende verdier. («Æ vil tjen pæeng», som finansmannen Idar Vollvik uttrykker det i Finansavisen).

Vi trenger en feminisme som er kritisk til kapitalismens politiske økonomi og – dette er særdeles viktig – som kan delta i formingen av sosialismens politiske økonomi. Jeg undres om feministene ser dette?

Odd Andreassen

Vårt 21. århundre

Av Henning Christensen

Utfordringer på pensjonsområdet

Med innføring av obligatorisk tjenstepensjon for alle arbeidstakere fra 1. juli i år innfris et gammelt rettferdighetskrav. Men ikke alle utfordringer på området tjenstepensjon er over, skriver **LOs hovedkasserer Bente Halvorsen**.

Bente H. Halvorsen

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Arbeidsgiversiden i privat sektor har aktivt motarbeidet at norske arbeidstakere skal få et like godt pensjonssystem som en finner blant annet i våre nordiske naboland. Helt siden 1998 har LO reist krav om avtalefesting av tjenstepensjon, uten å vinne fram. Det er bakgrunnen for at vi i 2004 fikk gjennomslag hos myndighetene for loven om Obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Den skal sikre alle arbeidstakere en minimumsordning i tillegg til folketrygdens alderspensjon. Før den er fulgt opp ville det være nytteløst å reise krav om nye store felles skritt fra arbeidsgiverne.

Nyordningen betyr at pensjonsnivået heves for et stort antall arbeidstakere. 600 000 arbeidstakere, som før bare hadde folketrygden å falle tilbake på, får nå et kjærkomment tilskudd til pensjonen.

Minimumsordningen sikrer imidlertid ikke et tilfredsstillende nivå for alle. Ut fra dette er kravet om opptrapping av ytelsesnivået aktuell for fremtidige forhandlinger i privat sektor. Også dekning av ytelse utover alderspensjon mangler i minimumsordningen.

En viktig utfordring nå er også å sikre allerede eksisterende ordninger. Disse er truet gjennom flere mekanismer:

- ved omorganiseringer kan ordningene svekkes, om ikke lenger bortfalle helt
- det er en tendens til overgang fra ytelsesordninger til innskuddsordninger
- minimumsordningen kan virke normsettende «nedover»

LOs mål for pensjonssystemet, formulert av LO-kongressen 2005, er å sikre alle en pensjon tilsvarende 60-70 prosent av

tidligere lønn gjennom et bredere og mer sammenhengende system enn det vi har i dag. Vi må få et system som sikrer større likhet i pensjonene, lavere kostnader, likestilling av kvinner og lettere jobbskifte enn hva dagens sterkt oppstykkede system innebærer. Arbeidstakerne må også sikres større innflytelse over ordningene og hvordan kapitalen forvaltes.

Noen sier at toget er gått. LO sier at toget akkurat har startet. Det er ingenting som hindrer at vi på et senere tidspunkt kan få til et system for tjenstepensjoner som skissert foran. LOs sekretariat har nedsatt et eget utvalg til å utrede strategien for å utvikle et slikt system. Det vil blant annet legge vekt på politiske forpliktelser som er å finne både i Arbeiderpartiets program og i Soria Moria-erklæringen.

Postkom trakasseres

Postkom-klubben ved Brevsen-teret Oslo får ikke lenger lov til å arrangere stands i resepsjonen/personalinngangen, slik de har tradisjon for. – Vi godtar ikke at bedriftsledelsens redsel for grunnplansengasjement skal få hindre Postkom i å gi viktig informasjon til medlemmene! Dette er trakassering av Postkom, fastslår årsmøtet i Oslo og Akershus krets av Norsk Post- og Kommunikasjonsforbund.

Samfunnsansvar

Telenor og Opplysningen 1881 representerer viktige arbeidsplasser over hele landet og spesielt i distriktene. Hovedsakelig dreier det seg om kvinnearbeidsplasser. LOs Fylkeskonferanse i Rogaland mener at regjeringen må bruke sin eiermakt til å sørge for at Telenor vektlegger de samfunnsøkonomiske sidene og viderefører og utvikler Opplysningen 1881 som en del av sin naturlige virksomhet.

Bruk veto

Blir tjenstedirektivet vedtatt vil det undergrave arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår både i Vest-Europa og Norge. Grunnen er at en tjensteyter fritt vil kunne selge sine tjenester i et annet land ut fra reglene i sitt eget land. Årsmøtet i LO i Stavanger forventer at LO legger press på regjeringen slik at Norge legger ned veto mot at EUs tjenstedirektiv skal innføres i Norge.

Bevar AFP

– Vi understreker betydningen av at AFP blir videreført i nåværende form. I elektrobransjen der vi arbeider, er det et fåtall som står i jobben til oppnådd pensjonsalder. I et fysisk belastende yrke som vårt, vil mange av våre medlemmer ha behov for å kunne avslutte yrkeskarrieren med verdighet gjennom AFP, framfor å havne på uføretrygd, fastslår de tillitsvalgte for EL&IT-klubbene i YIT Building Systems AS.

Har du glemt?

Foto: Stephen Hird, Reuters/Scanpix

Nordområdene er «in»

Med muligheten for nye og flere olje- og gasseventyr i Norge og Russland er interessen stor for hva som skjer i Nord-Norge og hele Barentsregionen. Vil du holde deg oppdatert, kan vi anbefale en helt ny webportal for nordområdene: Euroarctic.com gir deg nyheter og grundige bakgrunnsartikler fra russisk, norsk og svensk del av Barentsregionen. Hverdagsliv, politikk og grensesamarbeid står i hovedfokus i sakene som publiseres, men du kan også underholde deg med kulturelle smakebiter og historier av mer kuriøs karakter.

Webportalen er et samarbeidsprosjekt mellom NRK, Sveriges Radio og TV Murman. Portalen gir deg dermed også tilgang på lyd- og videofiler fra radio og TV. I tillegg til saker fra disse mediene, bidrar en journalist fra Barentssekretariatets kontor i Murmansk med regionale nyheter fra den russiske delen av Barentsregionen.

Og frykt ikke; du må ikke kunne lese russisk for å klikke deg inn på denne portalen, for det publiseres i hovedsak artikler på engelsk, norsk og svensk.

www.euroarctic.com

Tekst:

Line Scheistrøen

linesch@lo-media.no

HISTORISK: Tony Blair ble den første statsministeren og partilederen som har ledet britiske Labour til en tredje strake valgseier. Men allerede da resultatet var klart 5. mai 2005, begynte spekulasjonene om hvor lenge Blair ville fortsette som statsminister. Den debatten er like aktuell i dag og heteste kandidat til å ta over er finansminister Gordon Brown. Her er de to sammen under valgkampens siste dag.

50 & 25 år siden

FF FRI FAGBEVEGELSE

Endelig

«Endelig er prinsippet om lønn, eller som det heter, dagpenger under sykdom, knesatt. Det er en ny landvinning på det sosiale området. Avtalen bygger i prinsippet på den samme ordning som ble gjennomført i den grafiske industri for 2 år siden. Den må sees som det første steg i retning av å gi industriarbeiderne del i de samme sosiale goder som andre store grupper av lønnstakere allerede har og har hatt i lengre tid.»

Fri Fagbevegelse nr. 6/1956

Oppover, oppover

«Framfylkingen er i sterk vekst. Organisasjonen, som er arbeiderbevegelsens barne- og familieorganisasjon, har borti mot 20 000 medlemmer spredt over hele landet. De 200 lagene fordeler seg på samtlige fylker. Spesielt har Framfylkingen de siste åra vokst i landdistriktene og i drabantbyene.»

Fri Fagbevegelse nr. 8/1981

Seks måneder med flertallsregjering

Flertallsregjeringen er i gang med å forandre folks hverdag. Vi gjør det vi sa vi skulle gjøre i valgkampen og på Soria Moria, nemlig føre en politikk for mer fellesskap, arbeid og mindre forskjeller, skriver statsminister Jens Stoltenberg

FOTO: SMK

Kommunene har fått en kraftig inntektsøkning slik at de kan ruste opp skolene og bygge ut eldreomsorgen. Veksten i kommunenes frie inntekter endte på 5,7 milliarder kroner og er historisk. Over hele landet pusses skoler opp og det ansettes flere hender til omsorg.

En undersøkelse Arbeiderpartiet har gjort overfor landets kommuner viser at mens 75 prosent av kommunene planla kutt i eldreomsorgen med Bondevik-regjeringens budsjettforslag, er det i stedet over halvparten av kommunene som nå styrker tilbudet til de eldre.

Vi har fått vedtatt utbygging av 11 000 nye barnehageplasser, og maksimalprisen i barnehagene er satt ned til 2 250 kroner.

Sykehusenes økonomi er styrket med en halv milliard kroner slik at det neste år kan behandles 20 000 flere pasienter enn Bondevik-regjeringen la opp til. Egenandelstak2 er satt ned fra 3 500 til 2 500 kroner. Vi har også fått vedtatt at flertallet i sty-

rene i helseforetakene skal være folkevalgte.

Politibudsjettet er styrket med om lag 90 millioner kroner, og opptaket av studenter til Politihøgskolen til neste år økes med 120 plasser. ØKOKRIM er styrket med 11 årsverk og nytt datasystem, og dette sammen med styrkingen av Skatteetaten innebærer en vesentlig økt innsats mot økonomisk kriminalitet.

Flertallsregjeringen har stoppet veksten i friskoler og heller prioritert den offentlige skolen, stoppet behandlingen av nye søknader, og satt i gang arbeidet med en ny friskolelov.

Vi har økt innsatsen for arbeid og verdiskaping. Den økonomiske politikken øker ikke presset på renta og arbeidsplassene. Vi har fått vedtatt flere arbeidsmarkeds-tiltak, bedret permitteringsreglene og økt investeringene i vei og jernbane med en halv milliard kroner mer enn Bondevik-regjeringens forslag.

Det er vedtatt flere tiltak mot fattigdom og for en mer rettferdig fordeling. Forbedring av dagpengeordningen vil gi arbeidsledige opptil 20 000 kroner mer i året. Barnetilleggene til uføre og mennesker på attføring og rehabilitering er økt. Vi har videre fått vedtatt bedre bostøtteordning, økt integreringstilskudd og styrking av barnevernet.

Vi har fått vedtatt et mer rettferdig skattesystem med innføring av skatt på aksjeutbytte og lavere skatt på lønnsinntekt.

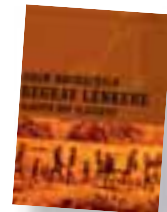
Flertallsregjeringen har også lagt grunnlaget for et mer menneskelig arbeidsliv. Vi har reversert de borgerlige partienes vedtak om økt adgang til midlertidige ansettelser og styrket arbeidstakernes vern i arbeidsmiljøloven.

Etter seks måneder er Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet godt i gang med å oppfylle valgloftene. Den politiske kursen i landet er lagt om, og samfunnet preges i økende grad av våre verdier om rettferdighet og fellesskap.

Begrav lenkene

22. mai 1787 kom 12 menn sammen i James Phillips trykkeri i George Yard i London. De var overbevist om at det eneste som behøvdes for at folk skal avsky slavehandelen, var kunnskap. En grasrotbevegelse var født.

Adam Hochschilds bok «Begrav lenkene – kampen mot slaveriet» forteller den imponerende historien om en folkebevegelse som i løpet av 50 år klarte å avskaffe slaveriet; i hvert fall rent formelt. Mer enn noe er dette en fascinerende historie om enkeltmennesker som viet hele sitt liv til en kamp de finner viktigere enn noe annet. Ikke minst vokste det fram profilerte kvinner som gjorde mye av det organisatoriske grovarbeidet. Det kostet bokstavelig talt blod, slit og tårer. Og oddsene mot å lykkes var formidable: «For britiske slaverimotstandere var den utfordringen som lå i å få avskaffet slaveriet i en verden som betraktet det som et fullstendig normalt fenomen, like skremmende som det ser ut i dag når vi tenker på å protestere mot den solid forankrede urett som finnes i vår egen tid: det store gapet mellom rike og fattige nasjoner, den nådeløse spredningen av atomvåpen, de mangfoldige ødeleggelsene av jord, luft og vann, og menneskers tilbøyelighet til å føre krig», skriver forfatteren i epilogen. Og han konkluderer med at problemene «ikke kan løses overhode med mindre folk betrakter dem som både skandaløse og løsbare, akkurat slik som de betraktet slaveriet» – de tolv mennene som fant hverandre i trykkeriet i London for 219 år siden.

sym

Adam Hochschild
Begrav lenkene
Oversatt av: Erik Ringen
Pax Forlag

Mangfold på jobben

De fleste arbeidsplasser kan lett gjennomføre tilrettelegginger slik at arbeidet kan tilpasses et mangfold av arbeidstakere, både praktisk og sosialt. Det å ha et annet morsmål enn norsk, bekjenne seg til en «fremmedartet» religion, ha «uvanlige» tradisjoner og kulturelle oppfatninger vil være en del av fellesskapet på jobben, skriver **Rolf Undset Aakervik**, rådgiver i Stiftelsen Mangfold i Arbeidslivet (MiA).

FOTO: HILBØRG BJØRNAS

Forskningsstiftelsen Fafo presenterte nylig en rapport som viste at LO var nærmest kjemisk fri for ledende tillitsvalgte med minoritetsetnisk bakgrunn. Dette er en tankevekker for LO har ikke manglet slagord og planer for bedre tilpassing av innvandrere og flyktninger i arbeidslivet. Fagbevegelsen har et godt stykke å gå får å bli en aktiv pådriver for et mer inkluderende og mangfoldig arbeidsliv.

De fleste jobbene innvandrere og flyktninger får er ufaglærte korttidsoppdrag med dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Samtidig mangler ledere og tillitsvalgte presise tiltak for en individuell tilpassning for dem som kommer til Norge med utdanning, yrkeskompetanse, innsatsvilje, evner og anlegg som er viktig på arbeidsplassen.

De fleste bedrifter forutsetter at de ansatte kan utføre ulike arbeidsoppgaver og vise evne til omstilling og endring. De må kunne sette seg inn i nye arbeidsoppgaver, være kreative, effektive og produktive i tillegg til å ha gode samarbeidsevner. Faglig dyktighet har fått flere perspektiver enn tidli-

gere. Flexibilitet, omstillingsevne og omgjengelighet er vel så viktig som fagbrev eller høyere utdanning. I boka Mangfold på jobben – Etniske og nasjonale minoriteter på norske arbeidsplasser (Gyldendal), har jeg beskrevet eksempler på tilrettelegging av kombinert norsk og bedriftsintern opplæring, og behov for kartlegging av kompetansebehov. Boka bygger på erfaringsmateriale fra arbeidet med språklige minoriteter både i private virksomheter og i offentlige pleie- og omsorgstjenester.

Mange innvandrere har gode faglige kvalifikasjoner, men kan ha problemer med skriftlig og muntlig norsk. Et gjennomført norskkurs og bestått norskprøve betyr ikke å kunne kommunisere fag eller å mestre den bedriftsinterne kommunikasjonen. Formelle norskferdigheter betyr ikke at man mestrer et nødvendig fagspråk for å utføre spesialiserte og innviklede arbeidsfunksjoner. I flere yrker er til og med fagterminologien engelsk. Å mestre flere språk er ofte viktigere enn å kunne «perfekt» norsk. Derfor kan det bli feil når

arbeidsgivere tror at innvandrere med svake norskferdigheter ikke mestrer arbeidsoppgaver som forutsetter faglig innsikt og gode kommunikasjonsferdigheter. Kravene til norskferdigheter har sammenheng med den sosiale kommunikasjonen på arbeidsplassen.

Erfaringene viser at mange innvandrere lærer seg tilfredsstillende norsk på arbeidsplassen ved bedriftsinnrettede kurs med uttaletrøst og skriveopplæring. Dette krever opplæringsplaner og utenfor arbeidstiden. Bedriften kan søke fra offentlige tilskuddsordninger, men foreløpig er regelverket såpass lite utbygd at slik støtte ofte blir opp til lokale saksbehandlers velvilje i tolkningen av regelverket og tidkrevende søknadsprosedyrer. Endringer i regelverket har også gjort mulighetene for støtte vanskeligere fordi saksbehandlere ikke har innsikt i hvilke ordninger som kan brukes. Arbeidsgivere som ønsker å tilby minoritetsspråklige ansatte opplæringstilbud med offentlig støtte, gir opp fordi de ikke vet hvordan og hvor de kan søke. Skjemaveldet kan virke innviklet for en bedrift

som vil ansette en person med behov for tilpassede opplegg på arbeidsplassen.

Mange innvandrere trenger anledninger til å kommunisere med arbeidskollegaer ved konkrete arbeidsoppgaver. Det vil ofte være hensiktsmessig med støtte fra pedagoger som følger opp den språklige progresjonen. Ledere og tillitsvalgte må sikre at dette skjer i organiserte former og at øvrige ansatte må informeres om, eventuelt læres opp til, å være mer lyttende og forståelsesfulle overfor ansatte med begrensede norskkunnskaper. Der det er mulig kan man også bruke andre ansatte med samme språkbakgrunn som tolk i en overgangsfase. Å trekkes inn i fagforeningsarbeid, HMS-arbeid eller brannvern-, førstehjelp-, hygiene- og/eller renholdskurs, kan være til stor hjelp for den enkelte. En arbeidskollega, leder eller tillitsvalgt må ha ansvar for at opplæringen blir fulgt, og at forberedelsesmateriale, instruksjoner og lærebøker blir lest og forstått.

Det er utviklet noe undervisningsmateriale og lærebøker

ILLUSTRASJONSFOTO: INGRAM

innrettet på behovene for faglig kvalifisering av minoritetsspråklige ansatte.. Opplæring av minoritetsspråklige ansatte bør bygge på nødvendigheten av tilfredsstillende norskkunnskaper og faglig utvikling i det daglige arbeidet.

Opplæring som er rettet mot konkrete situasjoner, som for eksempel nye sikkerhetsinstruksjoner, krav til internkontroll og kvalitets-sikring, utvikning av kommunikative ferdigheter og innføring av nytt produksjonsutstyr gir best effekt hos minoritetsspråklige ansatte som hadde utført ufaglærte jobber med begrensede krav til norskkunnskaper. Tidligere norskopplæringstilbud har oftest ikke vært tilpasset innvandreres arbeidssituasjon med skiftarbeid, overtid, ekstrajobber, familieforhold og andre sosiale og økonomiske forhold. For mange innvandrerne har inntektsgivende arbeid blitt prioritert framfor norskopplæring, og norskkursene har ofte vært lite tilgjengelige og vanskelige å tilpasse yrkesaktiviteten og familiesituasjonen. Ofte kan det være det vanskelig å prioritere mellom

norskopplæring og yrkesaktivitet og familieforpliktelser. Ofte vil rammebetingelsene i arbeidslivet for innvandrere og flyktninger føre til at det er få valgmuligheter.

Om arbeidsplassen skal sette i gang opplæringstiltak for minoritetsspråklige ansatte er det nødvendig å vurdere opplærings- og kompetansebehovet i bedriften. De minoritetsspråklige ansatte må også vurdere sine kvalifikasjoner og sin motivasjon for å delta i bedriftens opplæringstilbud. Bedriftenes trenger innsikt i det kompetanse- og utviklingspotensialet som finnes hos de minoritetsspråklige ansatte.

- Tiltakene må tilpasses slik at minoritetsspråklige ansatte kan delta på lik linje med andre ansatte i bedriftens utviklingsprosess.
- Urettferdig behandling eller diskriminerende holdninger og ordninger må motvirkes gjennom tiltak i bedriftene og i det offentlige opplæringssystemet.
- Tiltak om likeverdige muligheter for minoritetsspråklige ansatte til forfremmelse, bedre lønns-

og arbeidsforhold og til varierte arbeidsoppgaver

Bedriftene må selv utvikle tiltak for å sikre at de får rett person på rett plass. Det kan være nyttig å kartlegge problemområder og situasjoner i bedriften hvor det bør settes inn særegne tiltak som kan bedre den allmenne kompetansen og forståelsen for innvandrere og flyktnings situasjon på arbeidsplassen. Kartleggingen kan også medvirke til å bedre forholdene for andre ansatte på den enkelte arbeidsplassen. Problemene kan være både større eller mindre enn hva man først antar. Kartleggingen kan få fram bagatellmessige forhold som kan løses ved at man snakker sammen. Noen ganger er problemer blitt forsterket, og beskrevet som uløselige. En kartlegging kan klargjøre der det er personlige motsetninger som framstilles som uløselige kulturkonflikter.

Kulturforklarte motsetninger løses som regel ved dialog. Det er mulig å inngå kompromisser. Vi kjenner dette fra kvinneskandalen i typiske mannsyrker. En del

arbeidsplasser fjerner pornobilder, kjønnsdiskriminerende uttalelser og tilrettelagte for at kvinner kunne utføre arbeidsoppgavene. Kvinner fikk rett til egne garderobes og toaletter og permisjoner (amme, svangerskap osv.). Noen arbeidsplasser tilbød barnehage for å tiltrekke seg kvinnelig arbeidskraft. Dette har norsk arbeidsliv tjent på.

Tiltak for innvandrere på arbeidsplassen vil i en slik sammenheng oftest være billigere og mindre omfattende enn for kvinner på tradisjonelle mannsarbeidsplasser. Poenget er at de fleste arbeidsplasser kan gjennomføre tilrettelegginger slik at arbeidet kan tilpasses et mangfold av arbeidstakere, både praktisk og sosialt. Det å ha et annet morsmål enn norsk, bekjenne seg til en «fremmedartet» religion, ha «uvanlige» tradisjoner og kulturelle oppfatninger vil være en del av fellesskapet på jobben.

Enda en gang - feil om De Hvite Bussene

Jødene ble ikke sviktet av De Hvite Bussen, fastslår Odd Kjus som under krigen ble arrestert for arbeidet med Fri Fagbevegelse og selv ble reddet av Folke Bernadottes innsats.

LO-Aktuelt nr. 7/ 2006 har Svein-Yngve Madssen en omtale av boka «Jødehat» i artikkelen «Et levende jødehat», som avslutter med å sitere fra en annen bok «På tross av alt – norsk jøde i Auschwitz» av Julius Paltiel, om fem norske jøder som ikke fikk være med De Hvite Bussene. Dette er en seiglivet påstand som gjentagne ganger er korrigert.

Svein-Yngve Madssen siterer: «I krigens slutfase ble Auschwitz-fangene sendt ut på en grusom vandring som til slutt endte i en annen konsentrasjonsleir, Buchenwald. Her var det en privilegert fangegruppe bestående av norske studenter som delte matrasjonene de hadde fått fra Dansk Røde Kors. Det reddet livet til de fem gjenlevende norske jødene. Men da De Hvite Bussene dukket opp fikk de norske jødene ikke være

med. I boken skrevet av Vera Komissar forteller Paltiel at «aldri har jeg følt meg mer forlatt. Er jeg ikke norsk? Jeg er født i Trondheim, har gått på norsk skole, er norsk statsborger. Hvem er jeg, hvis jeg ikke er norsk?»

Den omtalte boka Jødehat gir deg svaret, forteller Svein-Yngve Madssen.

I boka «Jødehat», et omfattende vitenskapelig verk på 690, sider, er det imidlertid ikke kritikk av De Hvite Bussene. Det som skjedde med de fem norske jødene var at de helt til det siste var utsatt for nazistenes grusomheter, men de ble ikke sviktet av Folke Bernadotte og De Hvite Bussene.

Sannheten er at De Hvite Bussene ikke var i Buchenwald.

I boka siterer Paltiel en av stu-

Galge i Auschwitz: Her ble leirkommandant Rudolf Hess hengt etter krigen. I bakgrunnen deltakere med «De hvite busser til Auschwitz» under daværende leder Helga Arntzen. ARKIVFOTO: ODD HARALD RØST

dentene som forteller at Folke Bernadottes medarbeidere skal komme og hente ut alle skandinaver. Leirkommandanten i Buchenwald nekter imidlertid jødene å få reise sammen med studentene. Vi som har møtt djevlene i fangeleirene erfarte hvem som bestemte. Fø-

rerer, Adolf Hitler, hadde i februar 1945 gitt ordre om at alle tukthus og konsentrasjonsleire skulle bombes og at alle fanger skulle likvideres. De allierte styrkene rykket fram fra øst og fra vest. Det var under slike dramatiske forhold De Hvite Bussene klarte å komme

Tromsbuss, LO, Ap og SV i Tromsø

Både som LO-medlem og som tidligere leder i Tromsø SV, må jeg si jeg reagerer på at de tre lokale LO-lederne tar SV like hardt som Ap i Tromsbuss-saken, skriver Vidar Eng.

Busselskapet Tromsbuss AS var inntil oktober 2004 eid av Tromsø kommune med 88,8 prosent av aksjene. Med stemmene til Ap, H, Frp og Foreldrelista ble aksjene solgt til det private buss-selskapet TIRB AS. I LO-Aktuelt nr 5-2006

er førstesideoppslaget at Tromsbuss-sjåførene nå risikerer å få et lønnsnedslag på fra 2 500 til 16 000 kr i året samt få en dårligere pensjonsavtale. Årsaken er forslag om å skifte fra KS-avtale til NHO-avtale. De ansatte protesterer selvsagt og fortjener full støtte. Lønnsnedslag med såpass moderate lønninger i et hardt yrke er ganske enkelt hårreisende.

I samme nr av LO-Aktuelt er tre fra LO i Tromsø intervjuet under tittelen «Ikke mulig å samarbeide med Ap og SV». Ap og SV har styrt Tromsø kommune sammen i seks år inntil det nylig ble brudd. «Særlig oppbrakt er de tre tillitsvalgte over at Ap/SV-styret i byen solgte det kommunalt eide Tromsbuss

til private, et gigantisk løftebrudd, ifølge Hansen, Bar og Ryrstrøm.» Ordfører Herman Kristoffersen (Ap) er også intervjuet og hevder at salget ikke var løftebrudd fordi det ble tatt forbehold angående anbud, og «nå blir anbud innført, og dermed stiller saken seg annerledes, mener Kristoffersen.» I nummeret deretter av LO-Aktuelt nr 6-2006 står det på side 7 en liten «presisering» der det opplyses at SV ikke stemte for salg av Tromsbuss, og at «SVs forslag om utsettelse fikk ikke flertall.»

Både som LO-medlem og som tidligere leder i Tromsø SV må jeg si jeg reagerer på at de tre lokale LO-lederne tar SV like hardt

som Ap i Tromsbuss-saken. Det er litt svakt å si som LO-Aktuelt skriver i sin presisering at SV foreslo utsettelse, fordi SV i tillegg foreslo at «Administrasjonen bes snarest mulig om å utrede mulig alternativ inndekning i forhold til den modell som er formulert i sakspapiret. Målsettinga er da å opprettholde kommunal aksjemajoritet i Tromsbuss.» Hadde dette blitt vedtatt, ville de ansatte beholdt sine rettigheter, og i tillegg kunne Tromsø kommune fortsatt ha brukt Tromsbuss AS som et miljøpolitisk redskap. SVs forslag fikk 15 mot 27 stemmer og falt, hvilket betyr at både mellompartiene og RV støttet oss. Ap derimot allierte seg med høyresida. Når nå lederne i

fram til 18 tukthus og konsentrasjonsleire rundt om i Tyskland.

Ingen som leser Paltiels dramatiske beretning vil ha vanskeligheter med å forstå hans store skuffelse. Men studentene ble ikke transportert med busser fra Buchenwald. De ble kommandert til oppstilling for avmarsj til jernbanestasjonen og sendt med tog til Neungamme utenfor Hamburg. Hadde studentene gjort krav om å få med seg jødene ville de fem ha blitt skutt i et skogholt under togreisen. Det ville blitt forklart med fluktforsøk.

Paltiel forteller i boken at de med hjelp av allierte offiserer kommer fram til Flensburg, og om Røde Kors-representanten i Padborg som henter dem i sin bil over grensen og om festeligheter som ble arrangert for dem 17. mai og fortsetter «Dagen etter går ferden videre til oppsamlingsleir i nærheten. Her tar Røde Kors seg av hjemkommende fanger. For første gang ser vi De Hvite Bussene.

De er kommet for å bringe oss til København, sammen med dan-

ske politifolk som også er forhen-værende fanger.

Det blir en triumftur gjennom flaggsmykket, blomstrende Danmark. I by etter by blir vi hilst med hurrarop. Det er ingen ende på gledescenene. Måltidene er overveldende. Vi får gaver. Det blir nesten for mye, både for mage og for følelsene våre. Tårene kommet lett»

Paltiel fortsetter «Min takknemlighet er over alle grenser» og han forteller om besøk av representanter for Røde Kors som gir dem menneskelig varme og hjelper dem på ulike måter.

Usaklig og meningsløs kritikk mot vår redningsmann, Folke Bernadotte, og De Hvite Bussene dukker jevnelig opp både i Norge og Sverige.

Det er tydeligvis grunn til å minne om at De Hvite Bussene reddet ca. 19 000 fanger, hvorav flere tusen jøder. Dette må vi ha evnen til å glede oss over og minnes redningsaksjonen i takknemlighet.

Odd Kjus

LO i Tromsø, tar SV like hardt som Ap, så beskytter de egentlig Ap. Det samme skjedd forøvrig i 1. mai-feiringen ifjor da ikke bare Ap ble utelukket fra 1. mai-komiteen av LO i Tromsø p.g.a. Tromsbuss-saken, men også SV, RV og NKP. Konsekvensen blir at det betyr lite for venstresidens partier å lytte til råd fra LO i Tromsø, da man får like mye kritikk uansett.

Så lar også LO-Aktuelt ordfører Kristoffersen komme litt for lett unna med påstanden om at anbud nå blir innført. Troms fylkeskommune, som styrer kollektivtrafikken i Tromsø, har ennå, et og et halvt år etter Tromsbuss-salget, ikke innført anbud. Det kan kom-

me til å bli innført, men da vil en viktig årsak være den tilnærmet monopolsituasjonen vi har fått i kollektivtrafikken i Troms siden TIRB og Tromsbuss nå er slått sammen. Ordfører Kristoffersen (Ap) skylder på anbud, men hans aksjesalg blir kanskje i stedet en sterkt medvirkende årsak til anbud. Og Tromsø Ap har samtidig lagt grunnlaget for lønnsnedslag for Tromsbuss-sjåførene og mindre kommunal styring av kollektivtrafikken.

Vidar Eng

Folkets formue!

Statsminister Jens Stoltenberg er sosialøkonom. Mot denne bakgrunnen er det ubegripelig at han kunne skrive det han skrev i LO Aktuelt nr. 6/2006, under overskriften «Fremskrittspartiets gratispengefond», skriver Frps stortingsrepresentant Per Sandberg.

Stoltenberg hevder at resultatet av Fremskrittspartiet ønske om å bruke noen flere oljekroner på investeringer i samfunnet, er en overopphetet økonomi og dermed store konsekvenser for næringsliv og arbeidsplasser i Norge. Han hevder at det vil ramme blant annet småbarnsfamilier med sårbar økonomi, og vil kunne føre til nedleggelse av arbeidsplasser i Norge. Grunnlaget for alt dette er at mer bruk av penger i Norge vil føre til inflasjon.

Dette er feil. Frp er som alle andre partier klar over denne faren. Derfor bruker vi bare mer penger på områder som ikke skaper inflasjon og press i norsk økonomi. Dette kan gjøres ved at investeringer skjer der det er ledig kapasitet i økonomien og gjennom innkjøp av viktig utstyr i utlandet. For Stoltenberg kan vel ikke mene at en krone brukt på innkjøp av eksempelvis sykehusutstyr i Tyskland, skaper inflasjon i Norge?

På mange norske sykehus har man nedslitt utstyr. Operasjoner og undersøkelser må utsettes på grunn av feil ved utstyret. Dette gir enorme lidelser for de pasientene

som ikke får den behandlingen de trenger. I tillegg koster det samfunnet enorme summer at folk må stå i sykehuskø for å bli behandlet. Gjennom å fornye utstyret i norske sykehus setter vi sykehusene i stand til å behandle bedre og mer effektivt. Dette fører ikke til press i norsk økonomi siden utstyret i all hovedsak kjøpes i utlandet.

Norsk infrastruktur – og særlig veinettet – ligger omkring 30 år etter andre land i Vest-Europa. I stedet for å bedre veinettet har regjering etter regjering valgt å sette ned fartsgrensene for å ivareta sikkerheten. Elendig infrastruktur koster samfunnet milliarder av kroner. Ulykker alene koster samfunnet 28 milliarder kroner. Økt drivstoff-forbruk, kø, bompenger og ekstra slitasje på biler er i tillegg utgifter som bilistene må betale av egen lomme. Det vil slett ikke gi et ukontrollert press i norsk økonomi å bygge skikkelige vegger. Å bygge infrastruktur er investering for fremtidige generasjoner. Den dårlige infrastrukturen representerer i dag en trussel mot norske bedrifter siden den dårlige veistandarden er en vesentlig konkurranseulempe. Mange bedrifter har så store utgifter knyttet til transport at de vurderer å flytte produksjonen til utlandet.

Det er mulig Jens Stoltenberg og den rødgrønne regjeringen ikke har lyst til å investere flere oljekroner i vegnettet. Det er Frp uenig med dem om. Derfor burde Jens Stoltenberg lytte mer til sin egen samferdselspolitiske talsmann Torstein Rudihagen, som er én av de som nå er enig med Frp om å kreve flere oljekroner til vei.

Det er på tide at folk flest også får noen fordeler av at statskassen vasser i oljekroner. Oljeformuen er ikke regjeringens lommebok, men folkets formue!

Per Sandberg

Vårens tariffabyrint

Den norske grunnskolen, og med den lærerne, står ved et veiskille i vårens tariffoppgjør, fastslår SL hovedtillitsvalgt Erling Kongshaug.

Stikker vi fingeren i jorda, forstår vi at det går mot et tariffoppgjør som vil gjøre lærerens arbeidsdag lenger, mer uforutsigbar og mindre i lommeboka enn med gjeldende avtaleverk. Altså en «dårligere» framtid.

Personlig har jeg full forståelse for at ting ikke kan forbli som det har vært. Vi må ta inn over oss at skoleverket har blitt tatt igjen av samfunnet utenfor.

I den sammenheng er jeg overrasket og skuffet over at våre talskvinner og menn ikke har vært mer konstruktive og visjonære i sin utforming av kravene.

Det synes som om også SL har innordnet seg i folden til Utdanningsforbundet som berømmer det eksisterende avtaleverk og ser helst at framtida forblir som fortida.

Jeg tror det er nettopp det KS vil, og som innebærer at vi sluker provokasjonsagnet.

Dersom jeg personlig skulle velge videre, er jeg klar over at jeg ikke kan overse guiden fra KS, som i realiteten nesten er min eneste opsjon, men likevel ville jeg stille følgende krav:

- Undervisningsplikt ikke over 20 t/uke uansett klassetrinn, men overtid aksepteres når nødvendig.
- Man må være innforstått med å binde den daglige arbeidstiden til arbeidsplassen, for eksempel fra kl 0830 til 1600
- Tilstrekkelig tid til for og etterarbeid
- Minimum 1-2 t/uker til egen disposisjon, primært til egen

ARKIVFOTO: BRITT ANDREASSEN

- kompetanseutvikling
- Skoleåret kan utvides med 1 uke (40.uke) som primært skal benyttes til kompetanse og planlegging.
  - I arbeidstiden skal båndlegges tid til fortløpende elevveiledning (elevsamtaler) gjennom skoleåret.
  - Man må opprettholde en vedvarende god konkurransemessig lønnsutvikling.
  - SKOLEN SOM ARBEIDSPASS FOR LÆRERE OG ELEVER MÅ I LØPET AV EN 4-ÅRS PERIODE HEVES OPP PÅ ET NIVÅ SOM TILFREDSSTILLER LOVKRAV OG BEHOV.

Slik tariffoppgjørene har utviklet seg er det virkelig en labyrint a la sagnet vi kjenner fra Antikken. Jeg mener med det å si at feriegodtgjørelse og AFP-ordning mv. hører hjemme i lovverket. Hva skal vi med politikere som ikke makter å lage gode og trygge lover som favner alle?

Erling Kongshaug

Verneombudet og varsling

Den nye arbeidsmiljøloven bestemmer at den som varsler om kritikkverdige forhold skal vernes mot gjengjeldelse. I en rekke saker skal verneombudet varsles, som f.eks. ved mobbing og diskriminering. Ut fra egne erfaringer som hovedverneombud og varsler, føler jeg ikke større trygghet nå enn før.

Et betimelig hjertesukk. Riktignok gjelder ikke denne bestemmelsen i loven ennå, og det arbeides med ny og forhåpentlig bedre tekst. Likevel skjønner jeg godt problemstillingen, og jeg tror vi har behandlet dette tidligere i spalten; hvem skal verne verneombudet? Det er sjølsagt altfor enkelt å peke på at verneombudet er gitt en plikt i loven til å ta opp saker med arbeidsgiver og i neste instans gå til Arbeidstilsynet.

Det er tenkt slik at verneombudene og de tillitsvalgte skal motta bekymringsmeldinger om arbeidsmiljøet fra sine kolleger og medlemmer. Det er videre tenkt at sakene skal behandles og fremmes videre slik at sakene får en løsning som fremmer kvaliteten på miljøet og tjenestene. Men det er mange måter å reagere på når man mottar meldinger om ulovlige eller kritikkverdige forhold. Man kan overta saken og kjøre den fram i systemet, man kan sikre varsleren i vedkommenes aktivitet, man kan håpe det går over og i gitte tilfeller motarbeide varsleren.

Kun de første to måtene er forenlig med hva vi oppfatter som kollegial oppførsel.

I boka Varslere, om arbeidstakere som sier ifra!, beskriver forskerne Skivenes og Trygstad den kunnskapen vi har om varslere så langt. De fleste varslere vil oppleve at forholdet de kritiserer blir utbedret, sjøl om mange også opplever en tid med store personlige påkjenninger. Særlig de som varsler om kritikkverdige forhold i arbeidsmiljøet melder at de er utsatt for store psykiske belastninger. Nettopp her skal jo tillitsvalgte og verneombudene fungere. Dette stiller store krav til våre representanter, og jeg ser bestemmelsen i arbeidsmiljøloven som en styrking av deres posisjon.

Kompleksiteten tilsier at vi må jobbe langs flere linjer, både med forebyggende kulturendring for å få åpne organisasjoner, rette opp misforhold og med å sikre varslerne rettferdig behandling.

Arne Bernhardsen,
redaktør i Gyldendal Arbeidsliv
arberha@online.no

I denne spalten kan du stille generelle arbeidsmiljøspørsmål og spørsmål om lov- og avtaleverket knyttet til vernearbeid. Spørsmålene sendes: red.io-aktuelt@io-media.no

Hekta på fjelldronninga

Vi er besatt! Ikke av hverandre, men av fjelltoppen i det fjerne. I over 30 år har vi sett henne, de første barneårene uten å tenke over det, men de siste 20 årene har vi ikke bare sett, men også hørt den eldre generasjon fortelle om erobringen av henne. Hun er en slags dronning i Trollheimen. Alltid har vi hørt historien med en slags undertone: Der har ikke dere vært, barna mine...

Er det rart vi er besatt? I vår familie bestiges toppen, ikke bare ses. Og det er ikke aktuelt å ta noen «shortcuts», her skal tidligere generasjoners spor følges, ellers gjelder det ikke...

Vi er klare! Ski smurt kvelden i forveien (Klister? Voks? Sen påske er mareritt!), tidlig i seng og opp før fuglene.

– Gå og legg dere igjen, hører vi fra sengen til den eldre generasjon. Han har selvfølgelig rett. Vi hører vinden suse i trærne og vet at noen hundre meter høyere opp vil vi få problemer.

1-0 til fjellet og den eldre generasjon.

Som andre ekspedisjoner har vi flere forsøk, men bare ett til.

– Gå og legg dere igjen!

Denne gangen lytter vi ikke til stemmen fra sengen. Vi lytter heller til fjellet som lokker på oss – Kom, kom... Hun bader sikkert i sol den morgenen, for det er det når vi startet grytidlig. Men det har kommet nysnø. Med våre klistermurte ski trækker vi oppover, innover og oppover. Det er tungt! Vi er forberedt på slit, men ikke vind... Stiv kuling imot, sier store-

bror og seilbåteier. Dronningen er borte, vi ser knapt noen meter foran oss, vinden pisker i fjeset og vi klarer knapt å flytte skiene. Vinden stopper oss.

– Vi kommer til å dø hvis vi forsøker å bestige henne!

Jeg lytter til storebror – og til fjellet. Hun lokker fortsatt, men fjellvettet mitt sier noe annet. Skuffet sender vi sms til «basecamp» om nok et mislykket forsøk. «Vi er glade i dere likevel...», får vi til svar.

Vi er fortsatt besatt. I i hvert fall ett år til må vi høre den eldre generasjon fortelle om fjellet vi ikke har erobret. Kanskje neste påske? I mens får vi holde formen.

Etter joggeturen tar vi situps. Mellom tunge pust hører jeg storebror spør:

– Hvor mange tar du? 30? Da må jeg ta 33....

Linemor

sitatet

«Vi har ingen illusjoner om Hamas, men det er litt merkelig at det nå formes en norsk Midtøsten-politikk som i praksis isolerer palestinerne, mens det er larmende taust om det okkupasjonsmakten foretar seg.»

Aftenposten på lederplass

Administrasjonen:

Leder:

Gerd-Liv Valla
tlf: 23 06 16 03

Nestleder:

Roar Flåthen
tlf: 23 06 16 23

Geir Mosti

tlf: 23 06 01

Hovedkasserer:

Bente N. Halvorsen
tlf: 23 06 16 80

1.-sekretær:

Ellen Stensrud
tlf: 23 06 16 77

Youngsgt.11,

0181 Oslo

Sentralbord:

23 06 10 50

Hovedfaks:

23 06 17 43

<http://www.lo.no>

Sekretærer:

Rita Lekang
tlf: 23 06 16 87

Trine Lise Sundnes
tlf: 23 06 16 05

Tor-Arne Solbakken
tlf: 23 06 16 06

Administrasjonsavd.:

Adm.sjef:
Kine Smith Larsen
tlf: 23 06 16 10

Personalsjef: Tove Haug
tlf: 23 06 16 84

Økon.sjef:

Kjersti Halvorsen
tlf: 23 06 16 79

Informasjons- og rådgivningsavd.:

Info.sjef:
Jenny Ann Hammerø
tlf: 23 06 17 24

Stedfortredende:
Øivind T. Hansen
tlf: 23 06 16 57

Internasjonal avd.:

Leder: Ingunn Yssen
tlf: 23 06 16 35

Juridisk avd.:

Leder: Bjørn Kolby
tlf: 23 06 16 30

Organisasjonsavd.:

Leder: Ståle Dokken
tlf: 23 06 16 65

faks: 23 06 11 15

Samfunnspol. avd.:

Leder: Stein Reegård
tlf: 23 06 11 05

Forhandlingsavd.:

Leder: Knut Bodding
tlf: 23 06 13 87

Næringspolitisk avd.:

Leder: Grethe Fossli
tlf: 23 06 17 23

Arbeidsmiljøavd.:

Leder: Bjørn Erikson
tlf: 23 06 17 14

Utfordrende
kompetanse-klatring

«Livslang læring» høres så flott ut. Men hindrene kan være store. Både økonomiske, faglige og psykologiske. Det å klatre oppover kunnskapsfjellet er en tøff utfordring for mange.

B

akgrunnen for Kompetansereformen var en økende bevissthet både i arbeidslivet og det politiske miljøet om betydningen av kompetanse og livslang læring. Det var LO som initierte det konkrete reformarbeidet gjennom et kongressvedtak i 1993. Der ble det fastslått at livslang læring skulle gjøres mulig for alle, og at det derfor skulle utarbeides en nasjonal handlingsplan for etter- og videreutdanning.

Vedtaket kom etter flere år med høy ledighet og lavkonjunktur. LOs bekymring var at de med minst utdanning og kompetanse ville stå mest utsatt på arbeidsmarkedet og så faren for et økt klasseskille mellom de som har utdanning og de som ikke har det.

Politisk feste

Handlingsplanen ble vedtatt i LO våren 1995. Der ble det bl.a. foreslått at arbeidstakerne skulle få en lovfestet rett til å bruke inntil 10 prosent av den betalte arbeidstida til etter- og videreutdanning. Det ble også foreslått en kartlegging av behovet for slik utdanning, å videreutvikle utdanningsvikariater, og videreutvikle ulike ordninger for dokumentasjon av realkompetanse, samt utvikle mer fleksible opplæringsmodeller tilpasset voksne.

Forslaget om rett til å bruke 10 prosent av arbeidstida til etter- og videreutdanning ble senere fremmet som lovforslag av SV, men ble ikke vedtatt. Stortinget vedtok i stedet våren 1996 at det skulle nedsettes et offentlig utvalg som skulle skape grunnlag for en reform for livslang læring. Utvalget leverte sin rapport «Ny kompetanse» høsten 1997.

Våren 1998 ble det framlagt en stortingsmelding om kompetansereformen. Parallelt

forhandlet LO og NHO fram en felles «Handlingsplan for kompetanse» som en del av tariffoppgjøret denne våren. Både utvalgsrapporten, stortingsmeldingen og LO/NHOs handlingsplan legger stor vekt på betydningen av læring utenfor det formelle utdannings-systemet.

Den nevnte handlingsplanen fastslår bl.a. at «...Kompetanse som tilegnes på arbeidsplassen eller som bransje- eller etatsopplæring er like verdifull som kompetanse oppnådd ved skoler og uni-

versiteter...». Det heter videre at «...skillet mellom grunnutdanning og etter- og videreutdanning viskes ut, slik at livslang læring og læring gjennom arbeid får større betydning...» og videre at «...læring som skjer gjennom det daglige arbeidet blir dokumentert og anerkjent på like linje med utdanning fra skoler og universiteter...».

Forhandlinger og trepartssamarbeid om utviklingen av Kompetansereformen førte senere til en rekke ulike tiltak rettet inn mot voksne. Blant annet ble det fast-

slått en rett til utdanningspermisjon på visse vilkår, at utdanning og opplæring betalt av arbeidsgiver fra 1999 ble skattefritt for den enkelte, at voksne født før 1978 har fått rett til gratis grunnskoleutdanning (fra 2002) og gratis videregående skole (fra 2000) dersom de ikke tidligere har fullført slik utdanning. Et treårig utviklingsprosjekt (Realkompetanseprosjektet) ga endringer i opplæringsloven og universitets- og høyskoleloven, og det ble etablert et nasjonalt system for dokumentasjon og verdsetting

av realkompetanse. Reglene i Lånekassen ble også endret til fordel for voksne studenter.

I tidsrommet 2000-2005 ble det over statsbudsjettet bevilget til sammen 330 millioner kroner til Kompetanseutviklingsprogrammet, bl.a. som regjeringens bidrag til å skape enighet i lønnsoppgjøret i 1999. Mer enn 700 prosjekter har fått støtte til å utvikle og spre etter- og videreutdanningstilbud tilpasset behovene i arbeidslivet. Evalueringen viser at omkring 50 000 deltakere har

Ny sjansse

Voksne arbeidstakere går på kompetanse-givende kurs når forholdene ligger til rette for det. Forutsetningen er nok midler og smidig regelverk.

– på en ny måte

Gjennom kompetanseutviklingsprogrammet (KUP) har voksne arbeidstakere med lavt utdanningsnivå fått en enestående sjansse til å forbedre egen kompetanse. Et bredt anlagt samarbeidsprosjekt i Telemark mellom LO, NHO, Aetat, Telemark fylkeskommune og VOX (nasjonalt senter for læring i arbeidslivet, eid av Kunnskapsdepartementet) er et godt eksempel på hvordan reformen kan settes ut i praksis.

Samarbeidet oppsto da VOX utlyste midler som et ledd i å følge opp kompetansereformen, og prosjektet «Ny sjansse – på en ny måte» ble tildelt såkalte KUP-midler. LO i Telemark hadde vært involvert i flere vellykkede prosjekter, blant annet i et tett og godt samarbeid med Aetat, der «service-

assistent»-programmet ga voksne arbeidstakere lettere tilgang til økt kompetanse på videregående skoles nivå.

– Vi fikk etablert et nettverk av bedrifter som skal samarbeide om opplæringstiltak. Vi så i etterkant av kursene at mange ville gå videre med å øke den formelle kompetansen fram til fagbrev. Da det kom en million i KUP-midler på bordet i løpet av 2004, var vi i gang, sier prosjektleder Heidi Viki på LOs distriktskontor i Telemark.

I løpet av 2005 gjennomførte 18 deltakere lese- og skrivekurs på Notodden, 15 begynte på fagopplæring på Notodden og 36 påbegynte allmenn påbygging i generell studiekompetanse på Dalen.

vekurset var mellom 26 og 66 år. Noen hoppet av underveis fordi de oppdaget at de hadde bedre språkkunnskaper enn de var klar over, sier hun.

Prosjektlederen får svært mange henvendelser om kursmulighetene og har selv fartet omkring på bedrifter og informert om tiltaket.

– Vi ser et stort behov for flere kurs. Særlig i små bedrifter som ikke er i stand til å ta dette selv, sier Viki.

– Både Telemark og Østfold har kommet langt når det gjelder lese- og skrivekurs. Vi samarbeider også med AOF og spesialpedagoger for å få et best mulig opplegg. Det er viktig å opplyse folk om hva slike kurs betyr. Folk må få lov til å tørre å skrive og skrive feil. En som blir pukkert på til stadighet for språket sitt, lar helst være å skrive og prøver å skjule problemet. Når vi satser så mye akkurat på lese- og skrivekurs er det fordi vi ofte ser at det er de med

Bedre enn de tror

– De som meldte seg til lese- og skri-

fått opplæring i regi av disse prosjektene, og to tredjedeler av disse har fått formell kompetanse.

Høy norsk deltakelse

Tall fra 2003 viser at 53 prosent av befolkningen og 61 prosent av de sysselsatte i aldersgruppen 22-66 år har deltatt i formell utdanning eller kurs og annen opplæring. I 2004 er tilsvarende tall 52 prosent av befolkningen og 59 prosent av de sysselsatte. Det viser seg også at

hele 86 prosent av opplærings tiltakene er jobbrelatert opplæring.

Deltakelse i arbeidslivet skaper både behov for og tilgang til opplæringstiltak. 57 prosent av de sysselsatte i alderen 22-66 år deltok i kurs eller annen opplæring i 2003. Samtidig var andelen deltakelse på slik opplæring bare 29 prosent hos de arbeidsløse og 17 prosent for dem utenfor arbeidsstyrken.

Privat sektor som helhet har vesentlig lavere deltakelse i

opplæring og utdanning enn offentlig sektor. Når det gjelder finansiering av opplæringen blir tre firedeler av alle jobbettede opplæringstiltak gjennomført i arbeidstiden, og tre firedeler av de som deltar her nesten alltid får lønn under opplæringen

De fleste internasjonale undersøkelser av deltakelse i opplæring og utdanning viser at en relativt høy andel av norske arbeidstakere deltar i opplæring og utdanning.

svakest lese- og skriveferdigheter som ikke har den kompetansen som kreves i dagens arbeidsliv. Vi prøver å få bedriftene til å forstå at dette også er deres oppgave, sier Viki.

Stort udekket behov

Mye har skjedd i arbeidslivet der kravene til kompetanse bare øker. Hun berømmer de bedriftene som har vært inne i prosjektet og gitt kursdeltakerne fri til kurs i arbeidstida. Lese- og skrivekurset avvikles over 50 timer, og det holder for de fleste. Og nye kunnskaper genererer ofte lysten på enda mer. Ønsket om påbyggingskurs har kommet fra flere.

– Vi har søkt om flere midler til Program for basiskompetanse i arbeidslivet og har fått gode signaler. Det er viktig med kon-

tinuitet på dette området. Jeg tror vi kan få til mye med ytterligere to år til på prosjektet, sier Viki.

I tillegg til ovennevnte kurs foregår det også såkalte § 3-5-kurs innen flere fag. Et eget lese- og skrivesenter hos AOF Telemark og Vestfold er noe hun håper kan bestå – ikke minst fordi det også har blitt et flott tilbud til fremmedspråklige. Utfordringen for de fleste tiltak er imidlertid finansieringen.

– Vi får det til, men må ha kontinuitet. Og vi trenger midler der folk ikke får dekket det selv eller ikke kan finansiere det selv. Vi snakker om kjempemotiverte deltakere. Et fagbrev betyr ikke bare noe kompetansesemester, men også økonomisk i form av høyere lønn, sier Viki.

Hun er samtidig opptatt av

STORT BEHOV: Prosjektleder Heidi Viki, LO i Telemark, mener både de økonomiske midlene og aktuelle regelverk kan tilpasses enda bedre til kompetansereformen.

at noen må se på diverse regelverk slik at voksne arbeidstakere som vil gå enda lengre på kompetanseveien, ikke allerede har «brukt opp retten sin» til videre finansiering.

Hun merker at folk og bedrifter blir stadig mer oppmerksomme på de forskjellige prosjektene:

– Vi har en god dialog med og stor drahjelp fra mange tilsluttede og føler at LO kan bidra ganske mye på dette området, fastslår Heidi Viki.

Kompetanseheving

En samlet oversikt over hvor mange voksne arbeidstakere som har deltatt i opplæring i tråd med kompetansereformen, er ikke tilgjengelig. Noen fakta gir likevel en pekepinn på interessen for slike opplegg.

- Fagbrev i en eller annen form teller både sosialt og økonomisk. Den tidligere § 20-ordningen finnes fortsatt som en mulighet for voksne i arbeid til å øke sin faglige kompetanse. I perioden 1995-2000 ble det avlagt ca. 79.000 prøver til fagbrev etter denne ordningen. Dette tilsvarte en andel av totalt oppnådde fagbrev i perioden på mellom 40 og 60 prosent.
- Høyt utdannede deltar mer i både opplæring og videreutdanning. Ansatte i offentlig sektor deltar i langt større grad enn ansatte i privat sektor.
- Det er høyere deltakelse i bedrifter med mer enn 200 ansatte, mens deltakelsen i små og mellomstore bedrifter er omtrent like stor.
- Opplæring organiseres, finansieres og tilbys ofte av virksomhetene selv, og opplæringen skjer i stor grad i arbeidstida. Tre fjerdedeler av deltakerne i videreutdanning får denne tilrettelagt slik at den kan kombineres med jobb.
- Deltakelsen i videreutdanning er høyest i aldersgruppene 36-45 år og synker deretter jevnt fram mot 60 år.
- Kvinner deltar noe mer i videreutdanning enn menn, særlig innenfor helse- og sosialsektoren, men også i kurs og annen opplæring som ikke gir formell kompetanse.

Kilder:

Utdanning 2005: Livslang læring i norsk arbeidsliv.

VOX – Læring for arbeidslivet.

Prosjektrapport: Ny sjanse – på en ny måte.

Statistisk sentralbyrå.

«Rått parti»

– men fagbrevet frister

VK1-elever har 930 timer til rådighet. De voksne kursdeltakerne på Notodden må nøye seg med 140 timer pluss egeninnsats. Belønningen er fagbrev.

På Notodden – nærmere bestemt Heddal Ungdomsskole – samles 13 karer i aldersspennet slutten av tjuåra til cirka femti hver tirsdag kveld for å forberede eksamen til fagbrevet i teknisk-kjemisk prosessfag den 10. juni. De startet sist høst. På 140 timer skal de gjennom det pensumet vanlige VK1-elever har 930 timer til rådighet for.

– Dette er voksne folk med varierende arbeidspraksis i faget, men alle har minst de fem åra som kreves for å kunne gå opp til fagbrevet. Læreplanen deres er tuftet på VK1-opplegget, men med de timene vi har til rådighet betyr det at vi må være selektive i opplegget, gi mest mulig kunnskap og ha størst fokus på at alle skal bestå eksamen, sier Jan-Egil Lærum, som er en av lærerkreftene på kurset.

I tillegg til selv å ha fagbrev i platefaget, har han en mangesidig praksis som omfatter både avdelingsleder og salg og markedsføring fra mekanisk verksted, et mangeårig samarbeid med AOF for tilrettelegging av kurs i mekaniske fag, samt annen undervisningspraksis. I dag har han den uvanlige kombinasjonen av å være medeier og styreleder i en mekanisk bedrift, men er samtidig HMS-leder og jobber aktivt i produksjonen når det trengs. I tillegg jobber han også for Arbeidslederskolen.

Krever mye

– Dette kurset er først og fremst hardt arbeid. I starten la vi stor vekt på å lære studieteknikk, fordi det krever mye lesing og forberedelser på egenhånd. På kurskveldene har vi konsentrert oss om å jobbe i grupper og løse konkrete oppgaver sammen, blant annet ved å gå igjennom tidligere eksamensoppgaver. Vi forsøker å tilpasse innholdet i undervisningen etter hvor de står i dag og hva de trenger av kunnskaper for å løse eksamensoppgavene, sier Lærum.

Deltakerne kommer fra forskjellige bedrifter. Undervisningen er derfor ikke så mye prosessrelatert, men bestått eksamen betyr at de alle kan forklare prosessene i egen bedrift. Fagbrevet skal kunne brukes på flere områder enn det arbeidet hver enkelt kommer fra.

Sammen med blant annet AOF har Lærum vært med på å gjennomføre kurs til fagbrev på flere områder. Han tror behovet for slike opplegg fortsatt er stort i hele Grenlandsområdet. Når det gjelder de 13 som akkurat nå jobber seg fram mot eksamen i juni, er han ikke i tvil:

– Selve eksamen er en stor utfordring, men jeg er overbevist om at alle disse kommer til å bestå den prøven, fastslår Lærum.

Godt å ha dokumentasjon

Morten Vadder fra Tele Textiles AS på Notodden er en av dem som jobber seg fram mot fagbrevet. På vårparten i fjor gjorde han en ekstra forberedelse ved å gjennomføre et lese/skrivekurs.

– Jeg følte jeg måtte friske opp språket på vei mot et fagbrev, og det var nyttig. Det var mye som var glemt siden jeg var ferdig på gymnasen i 1982. Det er mye å lese og en del av stoffet er vanskeligere enn jeg hadde ventet meg. Tilretteleggingen i starten var ikke helt perfekt, men etter at vi fikk inn en elektronikk-lærer fra Klosterskogen skole, ser det lyst ut for eksamen. Dette bør gå bra, sier Vadder.

43-åringen er en av cirka 25 i produksjonen av såkalte tunge industriduker. Tre har fagbrev fra før, så Morten vil bli den fjerde.

– Jeg forsøkte å bli med tidligere, men det var ikke plass. Etter å ha mast en del, gikk det endelig i orden denne gangen. Det vil føles veldig bra å få dokumentasjon på at jeg kan noe i det faget jeg holder på med, sier han.

KREVENDE: Fra venstre: Tom Finnebråten, lærer Jan-Egil Lærum og Morten Vadde er enige om fagbrevkurset er krevende, men at kompetansehevingen er det som lokke i andre enden.

Tele Textiles AS har vært arbeidsplassen hans de siste 11 årene. Det har gått i bølger, både med permitteringer og oppsigelser, men nå går virksomheten så det suser, så utdannede fagfolk kommer absolutt til nytte. Etter fire år som tillitsvalgt ville han ha en pause i fjor, men ikke mer enn at han i stedet sa ja til å være brannvernleder i bedriften.

Nyttig kompetanse

Tom Finnebråten fra Becromal Norway AS på Notodden er en av cirka 30 i produksjonen av aluminiumsfolie til kondensatorer, altså en typisk «hi-tech-bedrift». Det er flere variasjoner av fagbrev i bedriften, men han er blant de første som skal ta et i kjemisk-teknisk prosessfag. I likhet med Morten Vadde er han enig i at flere faglærere bør være med på kur-

«Jeg følte jeg måtte friske opp språket på vei mot et fagbrev, og det var nyttig. Det var mye som var glemt siden jeg var ferdig på gymnaset i 1982.»

set fra starten av for å ha mest mulig kompetanse på plass.

– Jeg har jobbet i produksjonen i fem år. Tidligere drev jeg som bilmekaniker, men uten fagbrev. Da muligheten til å ta dette fagbrevet dukket opp, var jeg ikke i tvil. Det var flere som var interessert, men de manglet litt på antall praksisår. De får heller benytte sjansen neste gang. Kurset er absolutt å anbefale for flere, sier Finnebråten.

Han er fornøyd med å jobbe i grupper på kurset, men tror det kan være nyttig for senere kurs å vurdere et forkurs der blant annet innføring i elektro kan få plass.

– Det viktigste med fagbrevet er å få kompetansen. Den er veldig anvendelig på flere områder og tjener både meg og bedriften. En vet jo aldri hvordan det går, selv om bedriften går bra akkurat nå. Som faglært vil jeg stå bedre rustet til andre jobber også om det skulle gå helt gæli, poengterer Finnebråten.

– Kurset er krevende, med den tida vi har til rådighet. Nesten rätt parti, kan det vel kalles, men jeg tror eksamen bør gå bra, slutter han.

Tekst og foto: **Odd Arne Olafsen**

oao@lo-media.no

innhold

9

Europeisk medlemsjakt

Antall fagorganiserte synker i Europa. Den europeiske faglige samorganisasjonen håper at en storstilt verveaksjon skal snu den negative trenden.

12

Jobbsøking er heltidsjobb

For dem som mottar dagpenger skal arbeidssøking være en aktivitet på full tid. Oppfyller du ikke vilkårene, kan stønaden bli tatt fra deg.

14

Nåløye til sommerjobb

Sommerjobbene står ikke i kø for ungdommer med nedsatt funksjons- evne. Gjennom prosjektet «Sommerjobb til alle» var Cato Ulvestad en av de heldige.

16

Innstramminger i dansk velferd

Knapt en million dansker i arbeidsdyktig alder står helt utenfor arbeidsmarkedet. Nå vil regjeringen bruke piskene for å trekke flest mulig inn.

20

La Sabah få bli

Fagforbundet i Sandefjord har tatt på seg aktivisthatten og kjemper for at kurderen fra Irak, Sabah Julil Magid, skal få jobben tilbake. Sabah og Fagforbundet har mange støttespillere.

31

Gøy på landet?

Ålaug Haga vil snu flyttestrømmen. Men er bygderevyer og fest på lokalet hver romjul og påskeaften nok for urbane sjeler, spør LO-Aktuelts kommentator.

36

Mangfold på jobben – kronikk

Å ha et annet morsmål enn norsk, bekjenne seg til en «fremmedartet» religion og ha uvanlige tradisjoner vil være en del av fellesskapet på jobben, skriver Rolf Undset Aakervik.

42

Kompetanseklatring – tema

Livslang læring skulle bli mulig for alle fastslo LO. Kompetansereformen har også gitt mange sjansen til å komme videre.